

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

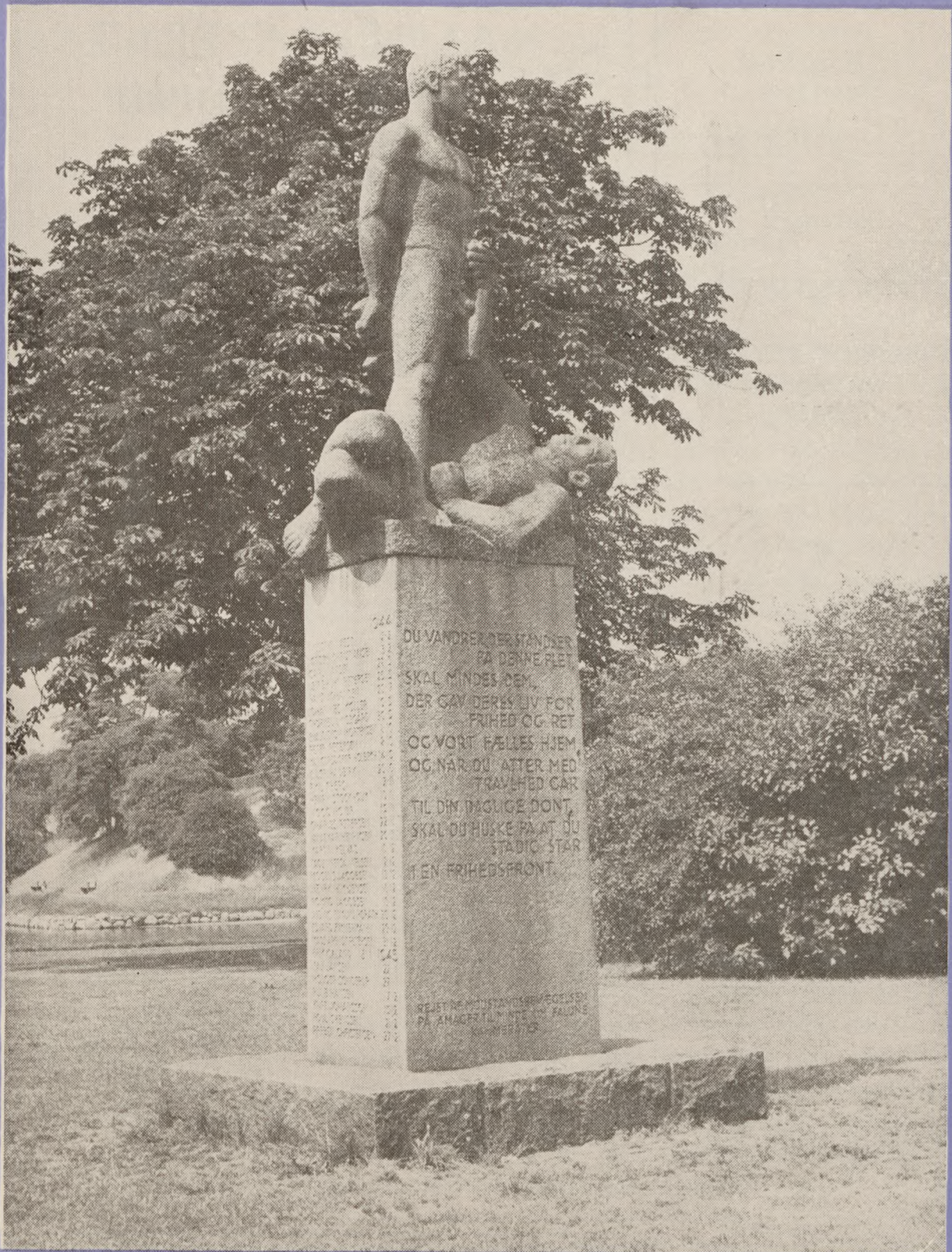
Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

PIGTRAAD

NR. 7—8 . AUGUST 1957
12. ARGANG

UDGIVET AF
KAMMERATERNES
HJÆLPEFOND

C. KAALUND
RUDKØBING

L. ØSTERBYE
51 12 51 RUDKØBING

NØRREBROS BRYGGERI
H. C. CHRISTENSEN & SØN
Rudkøbing

A/S
Vemmenæs Færgerute
Rudkøbing

ÆRØSKØBING
SPARE- OG
LÅNEKASSE

A/S H. C. CHRISTENSENS
STÅLSKIBSVÆRFT
MARSTAL

SPARE- & LAANEKASSEN
Marstal Tlf. 106

SVEND HENRIKSEN
Urmager & guldsmed
Aakirkeby

KAMMERATERNES HJÆLPEFOND

Stiftet 1945

PROTEKTOR: HS. KGL. HØJHED PRINS AXEL

Fondens kontor: St. Kannikestræde 10, Kbh. K. (kontortid: 10—15).
Telf.: Om dagen Minerva 1336, om aftenen Ordrup 5075 — Postkonto 780.

Medlemmer: Iflg. fundatsens § 4 kan som medlemmer af fonden kun optages danske statsborgere, der grundet aktiv indsats i frihedskampen i besættelsestiden har været indsat i danske eller tyske fængsler eller i danske eller tyske fange- eller koncentrationslejre. Danske sydslesvigere, der ikke har dansk indfødsret, men iøvrigt opfylder betingelserne, kan også optages, ligesom personer med norsk indfødsret, der har været bopiddende i Danmark og har øvet aktiv indsats i frihedskampen, også kan optages som medlemmer.

Formål: Iflg. fundatsens § 14 skal de midler, fonden har til rådighed til uddeling, fortrinsvis komme deporterede, sekundært alle de, der som følge af deltagelse i frihedskampen har været arresteret og interneret, til gode tilligemed disse sidstes efterladte. Kammeratskabshjælpen ydes til: 1) Kammerater, hvis helbred på grund af frihedskampen har lidt sådan skade, at de ikke økonomisk er i stand til at give deres børn den uddannelse, som de ellers ville have fået. 2) Børn efter faldne kammerater. — Beløbet skal fortrinsvis anvendes til at give børnene en uddannelse som den, deres fader ville have givet dem, hvis han var forblevet i live. 3) Tilskud til særlige formål udover de ovenfor under 2) nævnte til kammeraternes enker og børn. 4) Tilskud navnlig som hjælp til studieophold, rekreationsophold her i landet eller i de andre nordiske lande — og andre lignende øjemed.

Forretningsudvalget:

Formand: Konsul, sagfører Kaj V. Dahl, Vitus Berings Plads 1, Horsens.

Næstformand: Oberst Fl. B. Larsen, Østerbrogade 28, Kbh. Ø. C. 16.014.

Kasserer: Statsaut. revisor H. C. Steen Hansen, St. Kannikestræde 10, Kbh. Leder af fondens kontor: Arkitekt H. Kornbeck, Ordrup Jagtvej 137, Charlottenlund. Ordrup 5075.

Sekretær: Overlærer Johs. Fosmark, Slagelsegade 9, 2., København Ø.

Den øvrige bestyrelse:

Pastor Aage E. Damtoft, Vesterbro 76, Aalborg.

Seminarieforstander, cand. mag. Paul Holt, Århus.

Landsretssagfører Otto Jespersen, Store Torv 16, Århus.

Arkitekt P. A. Johansen, Bernstorffs-lunds allé 80, Charlottenlund.

Oberst K. Kjeldsen, Odense.

Tandteknikermester Leo Kæraa, Banegårdspladsen, Århus.

Bibliotekar O. Leth, Johnstrupsvej 8, Sorø.

Aut. vand- og gasmester Johs. Loft, de Mezasvej 18, Århus.

Førstelærer P. E. Mahler, Nr. Søby, Fyn.

Fabrikant Poul Møller, Skive.

Læge Børge Næsted, Sadolinsgade 9, Odense.

Boghandler Otto W. Olesen, Rådhusstræde 2, Randers.

Kontorchef O. Olesen, Grønnegade 18 A, Herning.

Landsretssagfører H. Rambusch, Kongensgade 49, Esbjerg.

Pastor Poul Riis, Rosenvængets Sideallé 5, København Ø.

Prokurist Otto Schmidt, Kolding.
Dommer K. Thestrup, M. F., Herning.

FORSIDEN:

Frihedsmonumentet på Christmas Møllers plads foran på Amager er udført af billedhuggeren Morten Nielsen. Det er rejst af modstandsbevægelsen på Amager. Inskriptionen slutter med ordene: Og når du atter med travlhed går til din daglige dont, skal du huske på, at du stadig står i en frihedsfront.

Nummer 7-8
August 1957
12. Årgang

Pigtraad

Redaktion:
Slagelsegade 9²
Telefon Øbro 8537
København Ø.

Danske koncentrationslejrfangers blad

*

Organ for kammeraternes hjælpefond

BLADET PIGTRAAD

Organ for og udgivet af Kammeraternes Hjælpefond. Udkommer med 12 numre årligt. Abonnement 15 kr. pr. år (Girokonto 780 kan benyttes ved bestilling af abonnement).

SEKRETARIAT

Ekspedition, abonnements- og annonceafdeling: St. Kannikestræde 10, København K. (kontortid 10-15) Minerva 1336.

REDAKTION

Ansvarshavende redaktør: Overlærer Johs. Fosmark. (Medlem af Dansk Fagpresseforening), Slagelsegade 9, 2. København Ø. Telefon: Øbro 8537 (træffes bedst 17,30-18,30).

FORRETNINGSFØRER FOR BLADET

Arkitekt Henning Kornbeck, Ordrup Jagtvej 137, Charlottenlund. Telefon: Ordrup 5075.

TRYKKERI

A/S Folketidendes bogtrykkeri, Ringsted.

INDHOLD:

	Side
Da Danmark sagde Nej	147
29. august	149
Et forsvar for folkets retsbevidsthed	151
Ny drøftelse af erstatningskravet	155
K. H. landets næststørste fangegruppe	157
Jane Horneys sidste rejse	159
Hvor kom de hen	167
Den 9. april fra minut til minut	177
Sydslesvig 1945-57	187
Forøgelse af flygtningehjælpen	191
Dagbogsblade	193
Solhøgda	200

Da Danmark sagde nej

Som modstandsmand kan man vist aldrig blive træt af at skrive om den 29. august 1943. Man kan vist roligt kalde den dag modstandsbevægelsens dag. Det blev den dag, da det officielle Danmark gav tyskerne et klart svar, et svar, som enhver dansker forstod. Her var ren og klar besked, ikke længere noget væv: På den ene side og på den anden side. Svaret var et NEJ!

Skal man ganske kort opridse hovedpunkterne i begivenhederne, kan det gøres med følgende ord: Tyske tropper strømmer til landet. 2 tyske noter. Nimandsudvalget og regeringen holder møde. Nimandsudvalget går til kongen. Det danske nej afgives af et enigt ministerium med tilslutning af alle partier. Den tyske aktion begynder om morgenen kl. 4. Tyskernes overfald på Sorgenfri. Talrige kamp-handlinger rundt i landet. Flåden sænkes. Den tyske terror sætter ind. Tyskerne indfører militær undtagelsestilstand. Den skulle kun vare nogle dage, men blev den længste hidtil kendte. Hanneken indkalder embedsmændene til Nyboder skole. Werner Best giver pressen recepten for, hvad der må skrives og hvordan: Pressen

i Danmark har hidtil bidraget til at indpode befolkningen, at Tyskland stod på svage fødder, at vi ikke vidste, hvad vi skulle foretage os, at vi ikke var i stand til at styre dette latterlige lille land (dieses lächerliche Ländchen). Radioen kommer under tyskeren Lohmanns direktion. Departementscheferne leder administrationen. Jødeforfølgelserne følger hurtigt efter.

De to tyske noter gav et klart billede af de tyske krav. Vi skulle under tysk styre. Den danske regering skulle ganske vist blive siddende, men den skulle være en lydregering — altså ganske uacceptabelt.

Folkestyrets mænd sagde nej. Befolkningen sagde nej — og alle følte sig lettet. Vi var nu gået over til norske tilstande, og langt de fleste indså nu, at den aktive modstand var en nødvendighed. Den var en tale i et sprog, som okkuperterne forstod. De sidste tvivlende danskere blev omvendt, da jødeforfølgelsen satte ind.

Og for de danske i udlandet kom den 29. august som en befrielse. De havde hidtil sommetider skammet sig over at være danske. Nu var der mening i tingene.

Østifternes Land-Hypotekforening

H. C. ANDERSENS BOULEVARD 1, KØBENHAVN V.,

yder uopsigelige 2. prioritetslån:

i beboelsesejendomme til 4, 4½ og 5 % rente,

i landejendomme til 4½ og 5 % rente og endvidere 10-årige lån til 6 % rente.

Henvendelse til foreningens kontor, telefon Central 5361 og Central 13.953.

POUL WILLUMSEN A/S

PARALLELVEJ 15 — KONGENS LYNGBY — TELEFON 87 44 31

BOI WO

SKALBAKKEN 17
KØBENHAVN — VANLØSE

K. B. LARSEN

Civilingeniør
Frederiksgaards Alle 4, Kbhvn. F.
Telefon Fasan 1072

Aage Monies

CIVILINGENIØR
HANS JENSENSVEJ 29, KØBENHAVN,
HELLERUP

TRYKLUF T SANLÆG

Stationære og transportable

TRYKLUF T SVÆRKTØJ

for metal- og stensbearbejdning

Atlas Copco A/S

(C. K. ALLING A/S)

Århus afdeling
Jægergårdsgade 110
Tlf. 3 11 31

København, Vanløse
Prøvensvej 33
Tlf. 70 55 11

29. AUGUST

Nu nærmer vi os igen d. 29. august, den berømte dato for 14 år siden, da den danske befolkning klart og tydeligt sagde nej til flere af tyskernes ublu krav til os, og hvor de første gang blev rigtig chokerede over „Die dummen Dänen's beslutsomme og modige optræden.

Er der mon nogen ærlige danskere, der nogen sinde glemmer denne dato, hvor regering og rigsdag, efter et stærkt pres fra befolkningens side måtte opløses og træde tilbage, og ingen anden, ikke engang nazisterne eller de andre landsforrædere var istand til at danne en regering — nej, og atter nej — den dato glemmes aldrig.

Selvfølge skal det indrømmes, at det ofte var svært at være embedsmand dengang, kort sagt være „stødpude“ mellem den hårde og bestialske besættelsesmagt og os, men mange af dem kunne godt have været lidt mere bestemte og afvisende overfor tyskernes krav, hvis de havde villet, og alle de tusinder og atter tusinder, der har været arresteret eller på anden måde mødt tyskernes åh så „humane“ opførsel, har kun foragt tilovers for dem, for desværre må det indrømmes, mange af dem kun søgte at hytte deres eget skind.

9. april 1940 er en sort plet i Danmarks historie, og den dag krympede vore hjerter sig sammen i sorg og smerte over vor fejghed og hjælpeløshed mod en overmagt, der, efter hvad der fortælles, uden varsel besatte vort land, under falskhedens og løgnens tirader.

Men lidt efter lidt fandt vi sammen i små grupper, gjorde, hvad vi kunne for at skade besættelsesmagten, indtil den berømte 29. august 1943, da mange tusinde danske på eengang gjorde fælles sag, og alt blev bedre organiseret. Samtidig fik mange danske mænd og kvinder øjnene op for, at tyskernes „venlighed“ kun var et skalkeskjul overfor et værge-

løst folk, og i eftersommeren 1943 blev Danmarks frihedsråd oprettet. Dette råd bestod af medlemmer af vidt forskellige politiske overbevisninger, men alt hvad der hed politik, blev lagt på hylden. Kampen blev ført upolitisk og kun med det formål, at befri vort land fra fjenden, og det skal her udtrykkelig bemærkes, kampen blev ført hårdt og ubarmhertigt fra de menige rækker efter anvisning fra Frihedsrådets medlemmer, og det mod og den dødsforagt, de udviste, deres kloge anvisninger, som blev udført til punkt og prikke, indtil deres mission var endt 5. maj 1945, kan ikke værdsættes højt nok.

Der har i den senere tid været en del uro indenfor vore rækker, men kammerater det må slås ned med hård hånd, og tværtimod må enhver gøre sit til, at vi slutter os bedre sammen om alle de opgaver, der venter på os.

Jeg har gang på gang stødt på dette, at kammerater, der ikke er fuldt arbejdsdygtige, er blevet bitre og indesluttede, for ingen steder er der brug for dem, hvorimod de nazistiske landsforrædere, der er blevet løsladt, altid får arbejde.

Lad alle disse landsforrædere tage til Tyskland, hvor de hører hjemme, og få arbejde, eller eventuelt lad dem tage arbejde hos forhenværende værnemagere eller lignende.

Kammerater, nu nærmer vi os den 29. august, og jeg beder enhver af jer, hjælp ledelsen i dens kamp for vore rettigheder, i den kamp for at fjerne alle urostiftere. Under krigen kæmpede vi side om side, uanset hvilken politisk gruppe vi tilhørte. Kampen blev ført fuldstændig upolitisk mod overmagten, det samme gør vi idag.

Vor forening er fuldstændig upolitisk, og dog tilhører dens medlemmer forskellige politiske overbevisninger. I foreningen må ikke drøftes politik, og det bliver der heller ikke gjort.

Kammerater, lad os tage fat på nogle af disse opgaver, som faktisk er svigtet, bl. a. Den glemte brigade, sømændene, også de hører hjemme i Mindelunden. Vi kan kun være stolte af vore sømænd, som trodsede alle fa-

rer på havet, undervandsbåde, minefaren m. m., og de beviste, at disse linier var sandhed „Du danskes vej til ros og magt sortladne hav“.

Vi nærmer os stærkt den 29. august, og lad os mindes den i den kammeratlige ånd, der herskede dengang, og samles om de opgaver, der venter forude.

Kammerater, glem al smålig strid og uoverensstemmelser, bær over med hinandens fejl og gå aktivt ind i kampen for vore rettigheder, lad os slutte os sammen om de opgaver, der venter på os. Men først og fremmest ro indenfor vore række, lær at le ad ondskaften, lær at ignorere den. Først da kan vi opnå de gode resultater, som vi ønsker.

Ingen siger, at vi skal bære had til vore modstandere (nazister og landsforrædere), men ingen kan forlange, at vi skal nære kærlighed til dem og gå i samarbejde med dem. Tyskernes „venlighed“ lærte vi til fulde at kende og glem aldrig de, der døde, for at vi kunne leve, har I glemt jert løfte til dem, for så er alt forgæves. Nazismen vil aldrig dø, og derfor må alle være på vagt imod den, og det kræver en indsats af hver især, så kampen for fred, demokrati og uafhængighed kan gennemføres. Lad os give hinanden det løfte 29. august, at de opgaver, der venter på os, skal løses, og løses i flok.

LIS NANCKE.

Kammeraternes Hjælpefond

er de raske kammeraters hilsen til de syge.

Mærkaterne fra Kammeraternes Hjælpefond kan fås gennem kontoret, St. Kanikestræde 10, K.

**PERSSENS
CLICHEANSTALT I/S**
Bredgade 25, opg. E

Rejsebureauet

DANMARK

KONGENS NYTORV 21
KØBENHAVN K - BYEN 145

FRITZ HEIMBÜRGER

Juveler
Købmagergade 63—65

HARIBO LAKRIDS A/S

København F. Go. 7501

ERIK BERG

København NV.

F. KIERULF-LANGE

St. Kannikestræde 18
Telf. Palæ 2012

WILSON & CO

REJSEBUREAU

Carl B. Christiansen & Co.

Landlystvej 38
Tlf. 75 11 83 - 75 02 89

Vandfast slibepapir -
Slibebånd og sliberondel-
ler til alle formål

DANTOURIST

St. Kongensgade 40
København K.
Byen 9901

CHLORIDE AKKUMULATORFABRIKKEN A/S

MYNSTERVEJ 6 — KØBENHAVN V.

GREYHOUND

DANSK GUMMIINDUSTRI
Vandtaarsvej 110

Søborg

HINDSGAUL BUTIKSMONTØREN

Aktieselskab
Læderstræde 7—9 — København K.

WORLD TOURIST

Bredgade 10 — Copenhagen

NY STIL A/S

BOLIGMONTERING
ØSTERBROGADE 200—202

A/S H. A. GRUBERTS SØNNER

METALVAREFABRIK — FRANKRIGSGADE 40

F. MÜLLER'S bogbinderi

STUDIESTRÆDE 34
C. 2455 — BY 5925 - 5959

BRØDRENE RYØ

KASTELSVEJ 20

KØBENHAVN Ø.

A/S KULIMPORTEN DANIA

H. C. ANDERSENS BOULEVARD 9 — TELF. C. 3443

Erstatningssagen - et forsvar for folkets retsbevidsthed

Overingeniør Leif Nordstrand, Oslo (tidl. Sachsenhausen), giver en samlet redegørelse for erstatningskravet til Tyskland. Nordstrand er formand for Erstatningsrådets arbejdsudvalg.

På den tid, da Erstatningsrådet blev dannet i november 1955, herskede der en ganske dybtgående skuffelse blandt de norske politiske ex-fanger over visse sider ved udviklingen efter krigen.

Hjælpen — en ubehagelig karakter af forsorg.

På den ene side havde samfundets hjælp til krigens ofre — på grund af hjælpens karrighed og utilstrækkelighed — en ubehagelig karakter af forsorg. I den grå hverdag havde man følelsen af, at indsatsen for fædrelandet og friheden var *glemt*. Man stod igen bare som et nummer i den grå masse af nødlidende, som måtte hjælpes.

På den anden side voksede skædevoledens — Tysklands — økonomiske magtstilling. Med den økonomiske magtstilling kom den politiske indflydelse. Og samarbejdet med Tyskland udviklede sig og måtte udvikle sig skridt for skridt.

Kulturaftale uden opgør med ukulturen.

Men alt dette skete, uden at der blev taget tilbørligt hensyn til fortiden (og garantier for fremtiden). Man fik blandt andet en kulturaftale med Tyskland, uden at der først var gjort op med den gamle *ukultur* og dens misgerninger.

De norske politiske ex-fanger og deres efterladte anser det som et rimeligt forlangende, at Tyskland uforbeholdent erkender sin skyld overfor nazismens *udenlandske* ofre og *konkretiserer* denne erkendelse af skyld ved at erlægge en bod for uretten, som blev begået. Og denne bod, denne erstatning, må være af en sådan størrelsesorden, at den *mærkes* af begge parter og sådan, at hele verden forstår alvoren bag opgøret med fortiden.

Krav om erstatninger ikke blot et fromt ønske, men på grundlag af reelle internationale aftaler.

Når de politiske ex-fanger fremsætter

deres erstatningskrav, så skal man være opmærksom på, at dette sker, ikke som et fromt ønske, men på grundlag af reelle internationale aftaler, som vi forlanger *opfyldt efter deres ånd og mening*. Disse aftaler kan kort resumeres sådan:

1. Potsdamaftalen af 2. august 1945, som i kapitel IV fastslår Tysklands erstatningsansvar. Den bestemmer blandt andet, at Sovjet skal have sine erstatninger fra Øst-Tyskland, og at *Vest-Tyskland stort set skal betale erstatninger til de vest-allierede*.

2. Pariser-Reparationsaftalen af 24. januar 1946, som regulerede Vest-Tysklands erstatningsbetalinger til de vest-allierede, d. v. s. de *foreløbige* erstatninger. De underskrivende magter, deriblandt Norge, forbeholdt sig ret til yderligere erstatninger, „når tiden var inde“ til at tage spørgsmålet op påny.

3. Bonn-konventionen af 26. maj 1952, gentaget i Paris-konventionen af 23. oktober 1954. Denne er en aftale mellem de tre vestlige stormagter og

Forbundsrepublikken i forbindelse med afslutningen af okkupationsstyret og fastslår i kapitel IV, paragraf 1, at Forbundsrepublikken *erkender sin pligt til at yde erstatning for nazistisk forfølgelse*.

4. Den vesttyske Forbundsrepublikks erstatningslov af 18. september 1953. Denne lov var *det første skridt* på vejen med gennemførelsen af Bonn- og Paris-konventionens bestemmelser om erstatning for nazistisk forfølgelse.

Bostedsbestemmelsen giver kun tyskere erstatning.

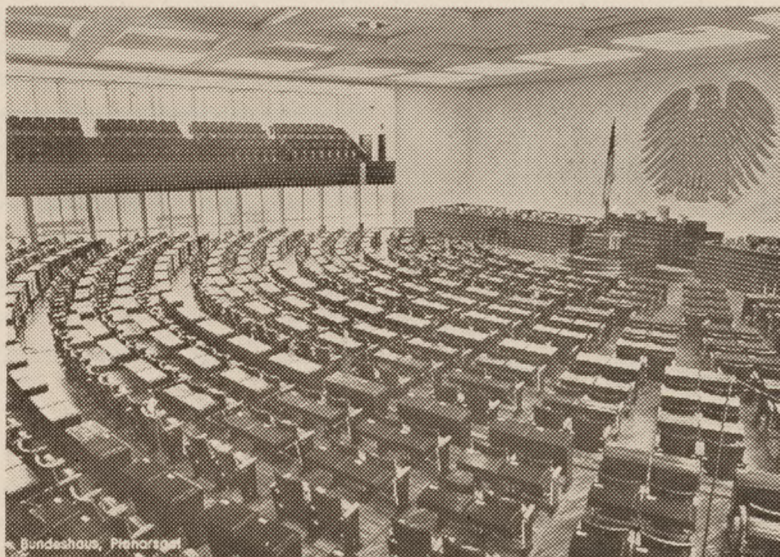
Denne erstatningslov har som bekendt en bostedsbestemmelse, som medfører, at kun tyske statsborgere og visse statsløse og flygtninge vil kunne få erstatning med hjemmel i denne lov.

5. London-aftalen af 27. februar 1953, som er en aftale om Tysklands udenlandsgæld. Af dens bestemmelser skal særlig nævnes følgende:

a) at de allierede *ikke* vil gå med på Tysklands ønske om at *fravalde* krav om yderligere erstatninger fra Tyskland, og

b) at disse yderligere erstatningskrav — mod norsk og hollandsk protest — blev udsat „indtil den endelige ordning af erstatningsopgøret“.

Da de norske politiske ex-fanger fremsatte vort erstatningskrav mod Tyskland, forlangte vi således ikke andet end at de forannævnte aftaler skulle opfyldes efter deres ånd og mening. Vi betragter

Forbundsdagens samlingssal i Bonn. Det er til syvende og sidst her, erstatningsspørgsmålet får sin endelige afgørelse. Den dag, forhandlingen finder sted, vil alle pladser være besat.

AKTIESELSKABET
EXSTRUSION
LANDLYSTVEJ 40
HVIDOVRE

HERLEV MASKINSNEDKERI
Skovlundevej 57 - Herlev

C. HJORT & CO.
Lædervarefabrik
Strandlodsvej 46

TAL MED O.P. OM REJSER
DET BETALER SIG
- VI ER TIL FOR DET SAMME

AXELBORG, KBH. V.
MINERVA 500
KONTORER OVER HELE LANDET

ANDREAS P. BECH
Murermester
Exnersvej 33 - Tlf. OR. 1201
Klampenborg

CARL RØNNEBERG
CIVILINGENIØR M. ING. F.
Tinglevvej 16 - Gentofte
Telf. GE. 6590

M. J. GRØNBECH & SØNNER A/S
KRISTIANIAGADE 8 — KØBENHAVN Ø.

A/S KØBENHAVNS BRÆNDSSEL KOMPAGNI
NØRREGADE 15
KØBENHAVN K.

HEINRICH EVERT JUNR EFTF.
LINIER-ANSTALT, ANKER GOTTFREDSSEN
KOMPAGNISTRÆDE 19, KBH. K., TLF. C. 4546

FALCKS REDNINGSKORPS
TEGN ABONNEMENT

Firestone
yder flest kilometer pr. krone

OTTO CHRISTENSEN & KAJ SØRENSEN
Civilingeniør. — Entreprenør
C. F. RICHS VEJ 71 — TELEFON GOTH. 7511

PREBEN C. WISTISEN
RADGIVENDE CIVILINGENIØR M. ING. F., F. R. I.
Havnegade 11, Frederikshavn
Østeralle 5, København Ø.

DANSK TRÆINDUSTRI
Kappelev pr. Taastrup

SANITAN
plastic industri aktieselskab
LØJTEGAARDSVEJ 50 — KASTRUP — TELEFON 50 30 85

med andre ord den tyske erstatningslov blot som minimum for, hvad Bonn- og Paris-konventionen kunne gå med på, når det drejer sig om erstatning for nazistisk forfølgelse, og at lovens diskriminerende bopælsvilkår bare er et *foreløbigt* hensyn til den vest-tyske økonomi, et hensyn, som det åbenbart ikke læn- gere er nødvendigt at tage.

Konventioner, der er overordnet den tyske erstatningslov.

Man skal i denne forbindelse mærke sig, at de nævnte konventioner må anses for at være overordnet den tyske erstatningslov. Konventionerne giver i den hensigt de tre vestallierede stormagter *kontrolret* med hensyn til lovens erstatningsopgør, når det gælder ikke-tyske borgere.

Dette vort syn fik officiel sanktion d. 21. juni i fjor, da regeringerne i de otte vest-europæiske lande, deriblandt Norge og Danmark, sendte enslydende noter til Bonn. I disse noter bliver Bonn-regeringen mindet om, at den i tidligere overenskomst har forpligtet sig til at yde erstatninger til nazismens ofre, og *at denne overenskomst ikke begrænses til tyske borgere.*

Første tyske svar en hån mod nazismens ofre.

Alle kender vi det tyske svar på de otte landes fælleshenvendelse, et svar, som er en hån mod nazismens ofre. Det er et klart brud på det retsprincip, som den tyske erstatningslov bygger på, når Bonn-regeringen hævder, at erstatnings-sagen „bare kan løses på rent caritativ basis“ (d. v. s. barmhjertighedsbasis), og „at det bare er dem, der har behov, der kan komme i betragtning“.

Det er forbavsende, at de ansvarlige tyske myndigheder ikke kan opfatte det usømmelige i det, at skyldneren tilbyder at yde „barmhjertighedshjælp“ til dem, som Tyskland først har mishandlet til døde eller til krøblinge. Det er den nazistiske forbrydelse, som skal sones, og da spørges der ikke efter, om offeret er millionær eller tigger.

Den tyske svarnotes „tilbud“ fik da også et blankt afslag både af den norske regering og de norske politiske ex-fanger og efterladte. Det samme skete i Danmark.

Erstatningssagen en folkesag.

I Norge er erstatningssagen nu blevet en landssag. Tilslutningen fra de politiske ex-fanger og efterladte er enorm. Vore aviser følger årvågent med i alt, der gælder sagens udvikling. Toneangivende partier har i redaktionelle artikler krævet et snarligt og anstændigt erstatningsopgør.

Vi er glade for udenrigsminister Langes positive indstilling. Den 7. maj i år holdt han et foredrag ved Berlins Frie Universitet, hvor han uforbeholdent gik ind for en hurtig løsning af erstatningssagen og udtalte, at de politiske ex-fanger har et *berettiget krav på erstatning.*

På LO's kongres i Oslo 8.—10. maj i år bragte repræsentanter for Den vest-tyske Fagorganisation en hilsen om, „at denne organisation fuldt ud støtter de norske politiske ex-fangers krav om tyske erstatninger“.

Det vesttyske Forbund af naziofre omtaler i sit blad „Die Mahnung“ det norske og danske afslag på det tyske „tilbud“ og beklager Bonn-regeringens taktløshed.

Betydelig interesse i Stortinget.

Stortinget har vist erstatningssagen stor interesse. Den 16. maj i år blev der for fjerde gang fremsat spørgsmål til udenrigsminister Lange om, hvordan sagen ligger, og om regeringen vil fremlægge en meddelelse for Stortinget, sådan at Stortinget kunne udtale sig og derved støtte regeringens arbejde med sagen.

Til dette svarede udenrigsminister Lange, at forhandlinger er i gang mellem de otte lande, der sammen har rejst erstatningskrævet, og at Stortingets uvidede udenrigskomite ville blive holdt underrettet om sagens udvikling.

Der er al grund til at understrege et væsentligt moment i den begrundelse, som stortingsmand Hordvik gav til sit spørgsmål i Stortinget den 16. maj. Han sagde bl. a.:

„Men spørgsmålet om tysk erstatning til politiske fanger er et større spørgsmål end erstatning til den enkelte, selv om dette kan være stort nok. Det er et spørgsmål om fordømmelse af koncentrationslejrene og fordømmelse af mishandling af anderledes tænkende mennesker, som vi vil fastslå ved dette krav.

Og dette syn er der såvist grund til at understrege også i dag.

At den holdning, som enkelte få af fangerne har taget til erstatningsspørgsmålet har haft en uheldig indvirkning på dem, som det norske krav er rettet mod, er sikkert . . . “

Hordvik refererede så et interview, som en norsk journalist havde haft med dr. Buch i udenrigsministeriet i Bonn, og hvoraf det fremgik, at *Bonn forsøger at udnytte til egen fordel enhver passivitet og negativ udtalelse fra norsk fangehold.*

Terror og overgreb, nazistisk efterfølgelse.

Erstatningsrådet vil særlig understrege konsekvensen af *ikke* at præsentere regningen for de nazistiske overgreb og få den inddrevet. *Da vil nemlig det synspunkt blive sanktioneret, at terroren og overgrebene i de okkuperede lande ikke var at henregne til nazistisk forfølgelse, men var en følge af krigshandlingerne og nærmest ikke var til at undgå.*

Dette er faktisk en del af den begrundelse, som Bonn-regeringen giver for erstatningslovens diskriminerende bostedsbetingelser!

Når man kommer i samtale med tidligere fangekammerater, som ikke har villet indsende deres erstatningskrav, viser det sig, at de ikke har givet sig tid til at gennemtænke, hvad sagen egentlig gælder.

Nogle siger f. eks.: „Jeg har det så godt økonomisk, at jeg nu ikke gider have ulejlighed for at få disse penge“.

Dette er et så dårligt argument, at det grænser til det skammelige. For trænger *du* ikke selv til pengene, så vil f. eks. Krigsinvalidforbundet hellere end gerne modtage dem som gave fra *dig* — vel at mærke fra *dig personlig.*

De, der arbejder med dette forbund, ved i allerhøjeste grad, hvilke økonomiske og andre vanskeligheder nazismens ofre i Norge har at kæmpe med.

Andre siger: „Vi vil ikke have nogen betaling for vor indsats under krigen“.

Til dette er at svare, at det er der heller ingen andre norske ex-fanger, der ønsker. Det er en fundamental misforståelse at tro, at det er dette, sagen gælder.

Erstatning for umenneskelig behandling.

De norske ex-fanger kræver erstat-

POUL ANDERSEN & CO. A/S
Gl. Kongevej 102 — VE. 4611
Vendersgade 27 — BY. 4074
Pianofabrik, nye og brugte pianoer og
flygler sælges, udlejes og byttes.

KONSERVESFABRIKEN

„VALLO“

Tlf. 110 — Vallo

MEJERIET

„VALLO“

Vallo

HELLESTED ANDELSMEJERI

Haarlev

„MEKANO“

GEORG SØRENSEN

Rengegade 12
St. Heddinge

KLIPPINGE

MASKINSTATION

Tlf. Klippinge 144

JOHS. NIELSEN

Vokstavlefabrik
Tune pr. Roskilde

HANS ELLEKÆR'S

møbelmagasiner
Hovedgaden 66, Lyngby

KAAS & SØRENSEN

Helsingør

CHR. HANSEN, snedkermester
Slangerupgade 4 Hillerød

HENLEY AUTOGUMMI A/S

Jagtvej 23, København N, telefon Taga 660 - 4560

FIRMA: JENS P. ARNUNG

KRONPRINSENSVEJ 31 — FASAN 6101

AXEL HOLM

Murermester

ONSGAARDSVEJ 37, HELL.

TLF. HELL. 1291

EMIL HERTZ & CO. (KUL) A/S

VESTERVOLDGADE 90

KBHVN. V.

HILBERTS SMEDE- & MASKINVÆRKSTED

Aktieselskab

Østbanegade 181

København Ø.

A/S BOY TRANSPORTMATERIEL

Buddinge Hovedgade 80

København—Søborg

Telf. Søborg 7201

NORDISK PLASTIC INDUSTRI

PRØVENSVEJ 35 — KBH. VANLØSE

ALLAN CHRISTENSEN & CO.

GL. TORV 8

KBH. K.

ning for ulovlig indespærring og for umenneskelig behandling i tyske fængsler og koncentrationslejre. I den henseende står vi på samme grund som den tyske erstatningslov.

Denne tager som bekendt sigte på at yde erstatning til nazismens ofre, og den spørger hverken efter offerets behov eller indsats. Det var for så vidt ingen indsats at være født jøde eller at have en bestemt politisk opfattelse eller at have en kristen trosopfattelse, der kom på tværs af det nazistiske system.

Som sagt ligger der bag den tyske svarnote og det tyske „tilbud“ det uacceptable syn; at terrorer og overgrebene i de okkuperede lande *ikke var nazistisk forfølgelse, men nærmest en del af krigens væsen.*

De ex-fanger, der ikke indsender deres erstatningskrav, begår derfor efter vor mening *en undladessynd, der i sin konsekvens er med til at understøtte dette farlige syn på tilladelige krigshandlinger.*

Bergens Tidende for 22. marts i år siger i en redaktionel artikel følgende:

„ . . . Som vi har skrevet mange gange før, gælder denne sag ikke bare et opgør med Tyskland, men i lige så høj grad med koncentrationslejrene, de, der var, og de, der endnu eksisterer. De tidligere okkuperede lande har et stort

ansvar her. De kan også med fuld ret kræve fortidens skyldige til regnskab, og når de gør dette, retter de samtidig søgelyset mod nutidens. Ex-fangerne skal have tak for, at de har haft kræfter til at minde os om dette“.

For Erstatningsrådet
LEIF NORDSTRAND.

Dansk-norsk fællesfront.

Som det fremgår af Nordstrands artikel er idégrundlaget ens for det norske og danske erstatningskrav til Tyskland.

Det vil da også være både en naturlig og skøn løsning af sagen, at norske og danske fanger gav fællessag og følger fællestepmo.

De nye udtalelser fra Bonn om, at man er rede til nye forhandlinger, tyder på, at man har indset, at det hidtidige standpunkt er uholdbart.

Når danske fanger læser den norske redegørelse, kan en og anden nok komme til at tænke på, om han har forsomt noget ved ikke at indsende skema.

Det kan derfor tilføjes, at særlige skemaudfyldninger i hvert fald ikke foreløbig er nødvendige i Danmark, da der jo foreligger materiale for hver enkelt, der lige efter 1945 fik danske erstatninger gennem „Kontoret for særlige Anliggender“.

Fra norsk side er kravet til Bonn-regeringen opgjort til trekvart milliard kroner. Det danske krav er betydeligt mindre, bl. a. fordi danske fanger ikke var indespærret i så lang tid som nordmændene. For samtlige fangeorganisationer gælder, at de ville være tilfredse med en ordning som den, der gælder for Tysklands egne ofre for nazismen.

„Uantageligt og stødende for fangerne“

Der har været forhandlet en del med Bonn-regeringen om sagen. Fra vesttysk side er tilbudt en frivillig understøttelsesordning. Efter en konference har de otte landes regeringer imidlertid afvist denne tanke. Der er sendt ret enslydende noter til Bonn med afvisning. Heri påpeges bl. a., at koncentrationslejrenes folkeretsstridige karakter har skabt ret for fangerne til erstatning. Det vesttyske forslag, der ville virke som en art velgørelse, finder man uantageligt og stødende for fangerne. Det vesttyske forslag kan ikke, understreges det i noterne, danne grundlag for forhandling, med mindre Bonn-regeringen går ind på væsentlige ændringer.

Fra Bonn meddelte det vesttyske telegrambureau DPA den 1. aug., at den vesttyske regering har gjort de otte landes regeringer forståeligt, at spørgsmålet påny kan tages op til prøvelse, og den vesttyske regering vil til sin tid forelægge de otte lande nye forslag.

I en kommentar skriver Berlingske Aftenavis for 2. aug. bl. a.:

Nu har Bonn-regeringen i en ny note til de otte regeringer erklæret sig villig til at tage sit hidtidige standpunkt op til revision. Den vesttyske regering bebuder, at den er rede til at forelægge et nyt forslag.

Man må håbe, at disse forslag — om hvis indhold der endnu intet konkret er oplyst — vil bringe en acceptabel løsning. Så længe denne post resterer på mellemværendet mellem Tyskland og de tidligere besatte lande, vil den være en belastning for den gensidige tillid og forståelse i det europæiske samarbejde.

Danske kz-fangers krav på Tyskland tages op til ny prøvelse

Efter afvisning af et tilbud fra regeringen i Bonn om en frivillig understøttelse

★

Otte europæiske lande i fælles aktion

Den vesttyske regering i Bonn har erklæret sig villig til påny at prøve spørgsmålet om erstatning til cirka 6000 danske koncentrationslejr-fanger.

6800 danske statsborgere sad under krigen i tyske koncentrationslejre. 800 døde i de tyske lejre, og siden befrielsen er også en del døde. Efter befrielsen fik de udbetalt en midlertidig erstatning af den danske stat. Den vesttyske regering udbetaler erstatninger til tyske ofre for nazismen og koncentrationslejrene — men kun til tyske borgere. Fangeorganisa-

tionerne i Danmark og syv andre lande, nemlig Belgien, Frankrig, Grækenland, England, Luxemburg, Holland og Norge, er trådt i snævert samarbejde for ligeledes at få erstatning fra den vesttyske regering. De 6000 danske koncentrationslejr-fanger ønsker dels et eengangsbeløb fra den vesttyske regering som erstatning for tort, svie og indespærring, dels en månedlig betaling til invalider fra koncentrationslejr-tiden, så Vesttyskland på dette område træder ind i stedet for den danske stat.

AKTIESELSKABET
LANDBOBANKEN
I SLAGELSE

SLAGELSE
ANDELS-
SVINESLAGTERI

GARTNERNES
SALGSFORENING
SLAGELSE

SLAGELSE
TRÆLASTHANDEL A/S

HARBOES BRYGGERI
SKÆLSKØR

F. C. SCHULTZ & CO.
Civilingeniør & entreprenør
Klampenborg

Middelfart

B. E.

INGENIØRFIRMAET P. LYTZEN
JÆGERSBORGVEJ 47
LYNGBY — TELF. 87 27 05 — 87 61 58

GUNNAR NU BRØD

BANKEN FOR SLAGELSE OG OMEGN
AKTIESELSKAB

RINGSTED
MÆLKEFORSYNING
Dagmar is

AKTS. TRÆLASTHANDELEN „SILVAN“
SLAGELSE

AKTIESELSKABET
FOLKETIDENDES BOGTRYKKERI
RINGSTED

RINGSTED JERNSTØBERI & MASKINFABRIK
AKTIESELSKAB

SORØ SPARE- OG LAANEKASSE

A/S BANKEN FOR SORØ OG OMEGN

De vesttyske socialdemokrater kræver en ordening.

De vesttyske socialdemokrater krævede den 8. aug. en traktatmæssig ordening af spørgsmålet om udenlandske koncentrationslejr-fangers erstatning fra Vesttyskland.

I den fællesnote, der for kort tid siden blev tilstillet den vesttyske regering fra regeringer i Danmark, Norge, England, Frankrig, Grækenland, Holland og Belgien, afvistes den vesttyske regerings forslag om at løse dette spørgsmål ad godgørenhedens vej, som uantageligt.

I en artikel fra den socialdemokratiske pressetjeneste hedder det, at dette spørgsmål er meget delikat. Det

kræver megen takt og indfølelse fra tysk side. Alle de syv lande er gennem NATO Vesttysklands allierede.

Det var ikke muligt at stille sig henholdende eller helt undvige spørgsmålet af den simple grund, at offentligheden i de pågældende lande stod bag de tidligere koncentrationslejr-fangers krav.

De gavnlige følger af at vise sig storsindet ville visselig ikke udeblive, især da ikke få mennesker bedømte ægtheden af Tysklands vilje til europæisk samarbejde efter den måde, hvorpå dette spørgsmål blev ordnet.

De udenlandske koncentrationslejr-fangers regning til Tyskland må på en eller anden måde gøres op, hed det i artiklen.

for tyskernes mange danske fanger?

— Godt 6000 danske blev deporteret, og 560 døde i tyske kz-lejre eller som følge af opholdet dernede, deraf 26 kvinder. For de tilbagevendes vedkommende synes det, som om levealderen er nedsat. I „Politikbladet“ står der i forbavsende mange nekrologer: „Han kom til Buchenwald, og han overvandt det aldrig“. Der er folk, som før kz-lejroopholdet lå i topklassen af arbejdsfortjeneste, men som efter hjemkomsten har haft ringere og ringere mulighed for at følge trop og tilsidst helt har måttet give op.

Den 5. april i år blev loven om statens hjælp til besættelsestidens ofre vedtaget i folketinget. Det var helt opløftende at være tilstede i folketinget den dag. Vedtagelsen skete med enstemmig tilslutning fra alle partier, og flere ordførere ønskede endog at gå videre end forslaget. Man lagde også mærke til, at udvalgsarbejdet afsluttedes forbløffende hurtigt. Erstatningsloven af 1945 regnede med en 5 års virketid, men sagernes forløb viste, at man her havde med sygdomme at gøre, hvor man manglede erfaringsgrundlaget for at skønne over deres varighed. Den omstændighed, at de offentlige myndigheder har erkendt, at de skadelidte fra frihedskampen skal have den hjælp, der er fornøden, har virket som en opmuntring for tidligere fanger.

Ruslands kz-lejre

— Der er stadig kz-lejre i verden!

— Ja, Rusland ligger uomtvistelig i spidsen i så henseende, idéen er jo at uskadeliggøre politiske modstandere. Forholdene i de russiske kz-lejre i Sibirien har næppe bedret sig, men der er nogen grund til at tro, at antallet af lejre og fanger i Rusland er nedskrevet. Spørger man om årsagen, må svaret formentlig blive, at den stadige kritik fra udlandets side har gjort sin virkning.

Rusland har dog stadig ikke trods gentagne anmodninger åbnet adgang for en international kommission af tidligere fanger til at undersøge lejrene og forholdene, og man fristes jo til at tænke, at havde man ikke no-

Kammeraternes Hjælpefond landets næststørste fangegruppe

I anledning af redaktør Johs. Fosmarks 50-års-dag den 8. juli bragte Dagens Nyheder et stort opsat interview med ham.

Vi gengiver et uddrag.

Skolen og „læderjakkerne“

— Hvordan ser en skolemand på „læderjakke“-problemet?

— Jeg må — som skolemand, der også kender voksenundervisningen, tage afstand fra den konklusion, der almindeligvis drages. Der er ikke noget ondt i at gå med læderjakke — heller ikke i at køre på knallert, når man selv betaler den. Selvfølgelig er det galt, når lejrpladser terroriseres, og en brovtende optræden klæder aldrig ungdommen. Men der er for mig ingen tvivl om, at kommer der en dag krig, ville de samme „læderjakker“ være udmærkede i en frihedskamp.

Man vil fastslå, at sådan og sådan er ungdommen, men i virkeligheden kan man kun udtale sig om, at sådan er adfærden hos nogle unge. Der er andre tegn på, at vi har en vågen og interesseret ungdom. I alt fald var der i 1955—56 under aftenskoleloven indenfor de forskellige afdelinger ialt 398.914 frivillige elever. Stat og kommune yder tilsammen hertil mellem 12 og 13 millioner kr. årlig, hvilket i gennemsnit er godt 30 kr. pr. elev.

Det er ikke alle offentlige midler, der gives så godt ud.

Jeg pjanker med mine piger!

— Hyvad gør skolen for at undgå „læderjakke“-udviklingen?

— Man gør børnene meddelagtige i afgørelserne og medansvarlige for opretholdelsen af god opførsel. Præfektordningen er gennemført. I mine klasser har jeg fået børnene til at danne elevråd, og jeg har indtryk af, at man imødekommer en trang hos nutidens børn og unge til at være medbestemmende. Måske kan det gøres til en værdifuld medansvarlighedsfølelse hos dem, når de har forladt skolen. En forudsætning for det hele er selvfølgelig, at man er på talefod med de unge.

En mor sagde engang til mig — klogt, synes jeg: — Jeg pjanker med mine store piger. Ellers får jeg ikke noget at vide om, hvad de egentlig går og tænker!

„Han overvandt det aldrig“

— Hvordan blev tiden, der fulgte,

AKTIESELSKABET

FREDERIKSSUND & OMEGNS BANK

Frederikssund Andels-Svineslagteri

**FREDERIKSSUND
BETONVAREFABRIK A/S**
Telf. 272

TOM'S MOTORFORRETNING
Nygade 4 — Tlf. 1049
Frederikssund

H. WILLUM NIELSEN
SPECIALFABRIK FOR MASKINSKRUER
SLANGERUP — TELF. 208

Lille Skensved og Omegns Foderstøffeforening

AKTIESELSKABET

SKJELSKØR LAANE- OG DISKONTO BANK

AKTIESELSKABET
**DE FORENEDE
TEGLVÆRKER**
STENSTRUP

STENSTRUP TEGLVÆRKER
„PETERSMINDE“ — STATIONSVÆRKET
M. & G. ANDERSEN

R. RASMUSSEN
Tlf. 125 Otterup

SCHULTZ & LARSEN
OTTERUP

AS BRØDRENE BOEL - MARSLEV

F. A. O. K.

**FYENSKE ANDELSMEJERIERS OSTERI- OG
KONDENSERINGSFABRIK**

MARSLEV

get at skjule, så lukkede man nok op. Tidligere fanger har også kritiseret fangeforhold i Spanien, men herfra er der dog åbnet adgang for en kommission, der har afgivet rapport. I øjeblikket er der en kommission i Algier for at undersøge påstande om tortur. Disse lande har altså lukket op for en undersøgelse, og dette må dog siges at være en formildende omstændighed.

Hvad vi trods alt lærte

— Hvad betyder bladet „Pigtraad“?

— Det er en glæde at lave det — det har for mange fanger været et bevis for, at det, vi kæmpede for, ikke er glemt. Halvard Lange sagde engang til mig: Vi kan ikke glemme! Det er fælles for gamle fanger, at vel skal vi se fordomsfrit på tingene, men vi afviser kravet om, at vi skal glemme. Vi føler en vis forpligtelse til at gøre vort til, at vor samtid heller ikke glemmer. Det har været muligt gennem „Pigtraad“ og fonden at fastholde 1000 tidligere fanger. Det betyder, næst efter Buchenwald-klubben, den største gruppe af gamle fanger.

— Man har så ofte sagt, at vi intet lærte af besættelsestiden!

— Det er nu ikke min opfattelse. Jeg synes nok, vi lærte for lidt, og at mange havde glemt alt for hurtigt, men man må dog huske på, at uden en besættelsestid havde Danmarks tilslutning til NATO været utænkelig. Vi havde heller ikke fået et hjemmeværn eller kvindelige korps. De har ligesom taget arven op efter modstandsbevægelsen. Man kan også nævne, at besættelsestiden har givet en større social forståelse i den brede befolkning.

☆

Esbjerg

Kaptajn Svend Helge Seehusen, Esbjerg, er død 62 år gammel. Under krigen var han aktiv modstandsmand og blev fængslet af tyskerne. Det var den hjerte- og lungesygdom, han da pådrog sig, som nu medførte hans død.

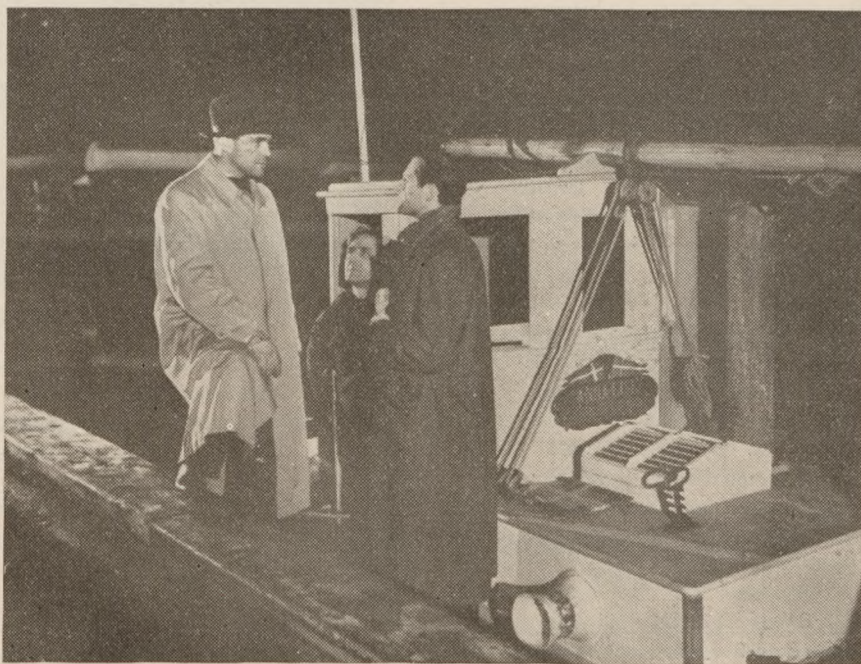
Jane Horney's

SIDSTE REJSE

Beviserne for, at hun virkelig var spion, som de dokumentarisk blev fremlagt for svenskerne, før de fornuftigt nok „henlagde“ sagen. Nu kommer skildringen også på film.

Dansk Film Co. går om få dage i gang med filmatiseringen af Jane Horney-dramaet, og der er planlagt optagelser både i Sverige og Danmark. Der har været megen diskussion om manuskriptet til filmen, idet svenskerne hele tiden har villet hævde, at likvideringen af den unge svenske kvinde var **mord**, mens man fra dansk side har påstået, at det drejede sig om en **likvidation** af en **spion**. For kort tid siden gav svenskerne sig! På grundlag af en dansk redegørelse henlagde det svenske politi een gang for alle Jane Horney-sagen, og dermed skulle diskussionen om denne affære kunne opføre. Den danske redegørelse blev grundigt gennemgået af det sven-

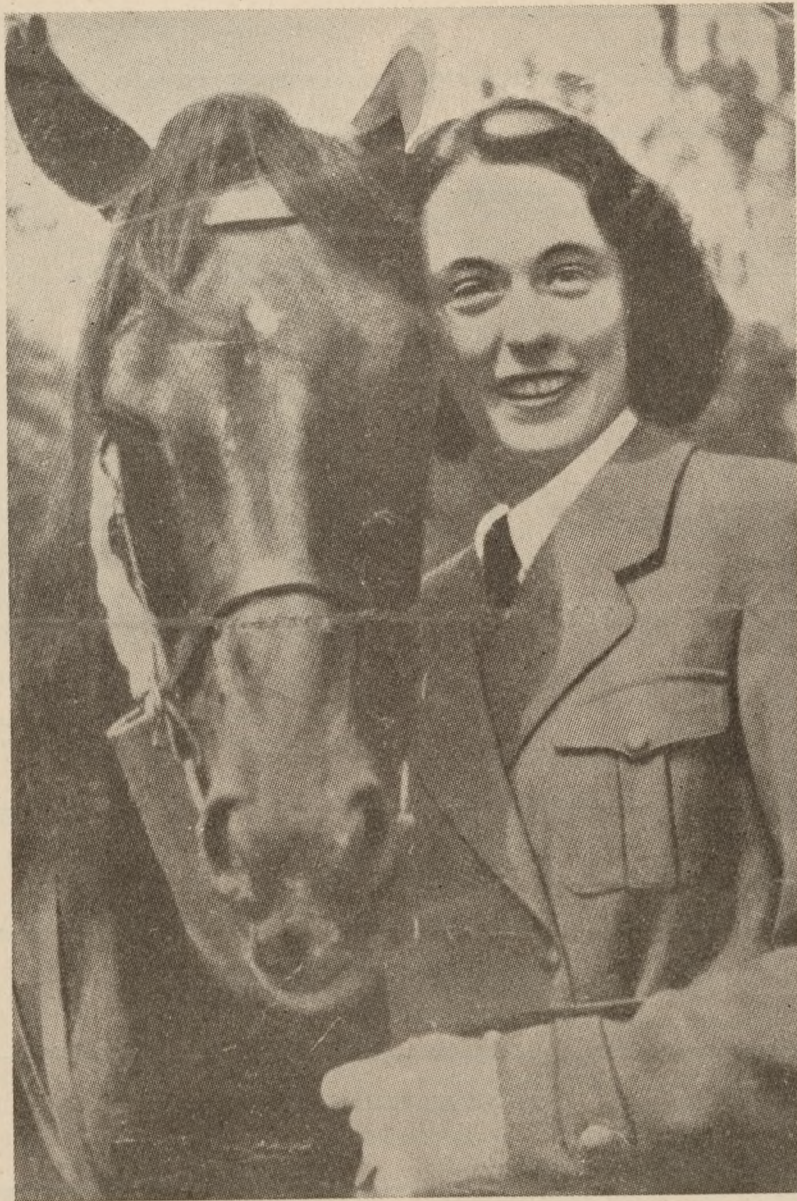
ske politi, og derefter blev den bragt til offentlighedens kundskab gennem en artikel i det svenske blad **Vecko-Journalen**. Det svenske blad vidste, hvem der havde givet redegørelsen, men det nægtede at give det svenske politi navnet på vedkommende danske person. Efter nogen forhandling frem og tilbage gav danskeren sig selv til kende overfor svensk politi — og kort tid derefter kom det svenske politis stilling til sagen: Man henlagde den. „Pigtraad“ har fået kontakt med danskeren, der tager livet af alle myter om denne affære, og som for stedse fastslår, at Jane Horney virkelig var spion. Vi gengiver her det væsentligste af den redegørelse, der blev til-

Nu skal Jane Horney's skæbne filmes. Der har også tidligere været lavet film om illegalt arbejde. Billedet her viser, hvordan ASA opfattede illegal sejlads. Jane Horney var med en sådan båd over. Hun sad på forlugen, da to skud rettedes imod hende.

<p>A. LÜTZENS BOGHANDEL Svendborg Tlf. 323 og 2067</p>
<p>CHR. PETERSEN Snedkermester Skottergade 25 - Svendborg</p>
<p>HANSEN & COMP. A/S DET GAMLE VINFIRMA ANNO 1880 SVENDBORG</p>
<p>HANS LARSENS EFTF. Svendborg</p>
<p>SVENDBORG DAMPVASKERI</p>
<p>A/S SVENDBORG TRÆLASHANDEL</p>
<p>CHR. C. RAHR & CO. A/S Svendborg</p>
<p>C. C. JENSEN Abildvej 10 Svendborg</p>
<p>AXEL BROCK A/S SVENDBORG TLF. 435</p>
<p>LANDBO-SPAREKASSEN FOR FYN Svendborg</p>
<p>AKTIESELSKABET SVENDBORG SKIBSVÆRFT</p>

<p>SVENDBORG BOGHVEDE- & HAVREMØLLE A/S</p>
<p>FYENS ANDELS-FODERSTOFFORRETNING A. m. b. A.</p>
<p>KULKRANEN SVENDBORG</p>
<p>N. DUE-PETERSEN & KRYGER Tlf. 118 INGENIØRER Tlf. 118 SVENDBORG</p>
<p>POUL THINGGAARD A/S SVENDBORG</p>
<p>A/S ØXENBJERG DAMPMØLLE SVENDBORG</p>
<p>SVENDBORG FINGARVERI v. SVEND WEIMANN</p>
<p>SVENDBORG BANK AKTIESELSKAB</p>
<p>PETERSEN & JENSEN A/S SVENDBORG</p>
<p>A/S L. LANGE & CO. SVENDBORG JERNSTØBERI</p>

Den såkaldte svenske skønhed, Jane Horney, der blev likvideret en januarnat 1945.

stillet svensk politi.

Det viser sig, at det også i store træk er denne redegørelse, som filmen om Jane Horney er bygget over. Filmen skal iscenesættes af Ole Mynster.

Her er redegørelsen:

Svenske bladmeddelelser har villet vide, at Jane Horney blev skudt på svensk jord. Disse rygter har fået svensk politi til påny at interessere sig for denne sag, idet affæren i så fald kommer ind under svensk retsvesen, og likvidationen af hende kan,

ifølge svensk retspraksis, betragtes som mord. Men der eksisterer imidlertid ikke gran af sandhed i de svenske påstande. Jane Horney blev nemlig skudt en januarnat 1945 om bord på en illegal, dansk båd, som var på vej fra Sverige til Danmark. Skriveren af denne redegørelse kender affæren på nærmeste hold, og jeg skal gerne fremlægge nogle detaljer, som svensk politi vil have let ved at kontrollere, så klart, at man kan se, at denne fremstilling er korrekt. Den 27-årige svenske pige gik også selv

— og frivilligt — om bord i den danske båd. Der er altså heller ikke tale om nogen „bortførelse“ af hende. Det var medlemmer af den danske modstandsbevægelse, som skød hende ned.

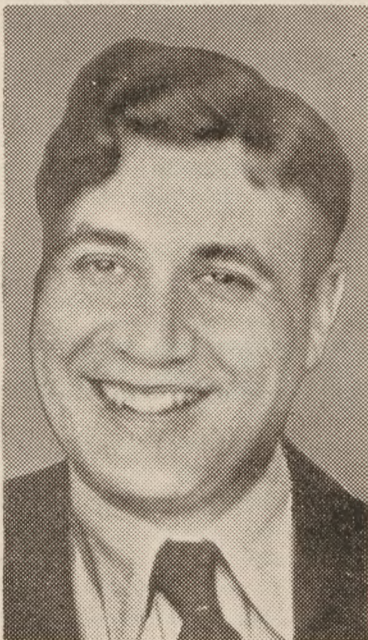
Det vil måske være rigtigst først at redegøre for selve likvidationen. Jane var kommet op på båddækket, og hun satte sig på forlugen. Hun sad og så ind mod den mørkelagte, danske kyst, da to skud pludselig blev aflyret imod hende, og hun segnede om uden en lyd. Dødsdommen over hende var blevet afsagt nogle dage tidligere på samme måde som andre stikkerlikvideringer i krigens tid. Årsagen var, at man med rette anså hende for at være en fare for medlemmer af modstandsbevægelsen. Efter at dødsdommen var blevet eksekveret, blev hendes lig kastet i Kattegat. En sten blev bundet til hendes ben, og hun gled overbord på dansk vand — omtrent midtvejs mellem Gilbjerg-hoved og Helsingør. Men inden man var nået så langt, var der gået adskillige ugers og måneders efterrettingsarbejde, som det er svært — nu 12 år efter — at gøre rede for i detaljer, idet en kæde af spionagegrupper, efterretningstjeneste, modstandsagenter og politi væver sig ind i hele billedet i en sådan grad, at selv de folk, der havde direkte med sagen at gøre i sin tid, nu knap kan holde rede på de forskellige dele af den. Men i store træk er det dog muligt at komme sagen nærmere.

Gestapochefens indblanding.

Lad det straks være fastslået, at det ikke mindst er samtaler med „onkel Hans“ — tidligere kriminalrat Hans Hermannsen, som var Gestapos souchef i København — der har gjort det muligt at klarlægge hele affæren. Hermannsen kaldtes sædvanligvis „onkel Hans“ indenfor de illegale kredse omkring frihedsrådet. Han var kendt for sin danskvenlige indstilling, og man vidste, at han på alle måder forsøgte at modarbejde Gestapos ordrer. Det er også en kendsgerning, at det lykkedes ham at redde livet på mere end 350 danske frihedskæmpere, som var kommet i klørerne på Gestapo — og som ville være blevet henrettet, hvis Gestapo havde haft en anden souchef end lige netop „onkel

<p>BOGENSE BANK A/S BOGENSE</p>
<p>FR. KRAACK Bogense</p>
<p>MARIUS RASMUSSEN Materialhandel Bogense</p>
<p>HERREMAGASIN „DET GULE HUS“ v. E. Hansen Bogense</p>
<p>ANDELSSVINESLAGTERIET Bogense</p>
<p>RINGE MØRTEL- OG CEMENTVAREFABRIK Nyborgvej 18 Tlf. 309</p>
<p>KARTONAGEFABRIKEN „FIONIA“ Ringe</p>
<p>PRESKORK-FABRIKEN S.K. Ringe</p>
<p>FEHR & CO. Ford og Fordson Ringe Telf. 101</p>
<p>A/S LANGESKOV HANDELSHUS</p>
<p>RØNNINGE ANDELSMEJERI Langeskov st.</p>
<p>AARUP APOTEK</p>

<p>SPARE- OG LANEKASSEN FOR BOGENSE BY & OMEGN</p>
<p>SCHEBY MASKINFABRIK BOGENSE</p>
<p>Varehus <i>Wilde</i> Nyborg</p>
<p>FREDERIK NIELSENS EFTF. NYBORG - A/S</p>
<p>NYBORG MØBELFABRIK OG KEHLLISTEFABRIKEN „HØNNERUP“ Vald. Andersen - A/S</p>
<p>MIDTFYNS JERNSTØBERI Aktieselskab Ringe</p>
<p>BANKEN FOR RINGE OG OMEGN Aktieselskab</p>
<p>BANKEN FOR AARUP OG OMEGN AKTIESELSKAB</p>
<p>A/S TOMMERUP TEGLVÆRK</p>

Gestapomanden, dr. K. H. Hoffmann, der frydede sig over den gode svenske forbindelse, som gestapofolkene Kraemer og Feldmann havde skaffet ham.

Hans". Han var mester i at „sylte“ og „forlægge“ sager og i at „glemme“ både dit og dat. Efter krigen boede „onkel Hans“ i en lille lejlighed på Gardes Alle i Hellerup. Jeg havde da lejlighed til en lang række samtaler med ham, og i disse udredede han en serie af krigstidens dramatiske hændelser — blandt dem „Ebba Charlotte Horney Granberg-sagen“, som han selv udtrykte sig.

De første advarsler.

Begyndelsen på hele denne historie er følgende:

En sommerdag i 1944 — det var lige omkring den 15. juni — viderefordrede den danske modstandsbevægelse en meddelelse fra „onkel Hans“ til en bestemt kontakthand i efterretningstjenesten. På denne meddelelse stod der:

„Pas på en ca. 25-årig, rødhåret svensk pige: Ebba Charlotte Horney Granberg. Hun giver Gestapo oplysninger om den danske modstandsbevægelse!“

Det var det første direkte bevis, den danske modstandsbevægelse fik på, at Jane Horney virkelig var spion. Tidligere havde man nok haft sine anel-

ser, men intet rigtigt bevis. Oplysningerne gik videre til danske modstandskredse i Sverige, og advarsler udgik til de kredse i København indenfor modstandsbevægelsen, som Jane tidligere havde haft forbindelse med. Dansk politi i Sverige blev ligeledes underrettet.

I hurtig rækkefølge fulgte derefter nye meddelelser om Jane Horney — og hver enkelt af alle disse var i og for sig tilstrækkelige til en likvidering af hende. Lad mig nævne nogle enkelte:

Det kom frem, at hun stod i nær forbindelse med redaktør Gilbert på „Skandinavisk Telegram-Bureau“, som havde til huse på Dosseringen i København. Gilbert var en farlig mand for den danske modstandsbevægelse. Han var tysker, men var allerede før krigen kommet til Danmark, hvor han arbejdede for den tyske efterretningstjeneste. Da han kom her til landet før krigen, påstod han at være flygtet fra det nazistiske Tyskland, men det opklaredes efterhånden at være det rene „hul i hovedet“. Hans pressevirksomhed i Danmark var i virkeligheden startet som en art camouflage for en nazistisk spioncentral — og Gilbert havde et stort ord at skulle have sagt — ikke blot indenfor Gestapo, men også ved den tyske ambassade, hvor han især var gode venner med presseattachéen, dr. Meissner. I de sidste krigsår modtog modstandsbevægelsen så mange beviser imod Gilbert, at man besluttede at likvidere ham. Han blev skudt ned i sin lejlighed på Dosseringen.

Hvordan Jane Horney har lært Gilbert at kende er mig fortsat en gåde, men i 1944—45 gættede vi på, at bekendtskabet stammede fra Berlin, hvor de begge jo havde været tidligere. Det er imidlertid slet ikke usandsynligt, at Jane Horney en tid virkelig har troet, at Gilbert var modstander af nazismen. Men hvorfor sluttede hun i så fald ikke med at give ham oplysninger, når hun vitterligt gentagne gange konstaterede, at han misbrugte alt, hvad hun fortalte ham om modstandsbevægelsen.

Gilbert og Jane blev skygget.

Jane Horney kontaktede Gilbert dels i København, dels når han var

i Stockholm på „forretningsrejse“. Officielt samarbejdede Gilberts pressevirksomhed med Bulls Pressetjæneste i Sverige! Parret blev skygget ved adskillige af disse møder, men det lykkedes desværre aldrig at blive klar over, hvad de to talte om. Men interessante har møderne imellem dem utvivlsomt været, for de varede ofte hele nætter. De traf aldrig hinanden i Gilberts lejlighed i København — heller ikke på hans kontor — men derimod på forskellige hoteller. Jeg mindes, at de engang lejede værelse på hotel „Nordland“ på Vesterbrogade. Det var et dobbeltværelse.

Det er uigenkaldeligt bevist, at det var gennem redaktør Gilbert, at Jane Horney kom i kontakt med en mand ved navn Krämer, som var ansat i den tyske efterretningstjeneste — og som var udstationeret i Skandinavien. Han rejste ofte til Berlin for at aflægge rapport om forholdene i Danmark og Sverige. Gennem Krämer kom Jane senere i forbindelse med gestapomanden Feldmann, og han var en særdeles „kær“ plante af racen. Han havde kontor på Dagmarhus. Feldmann blev — ligesom de fleste af de andre — omgående heftigt forelsket i den svenske skønhed. Han omtalte hende som „den skønneste kvinde“, han havde lært at kende. Ved en enkelt lejlighed fremviste han også forskellige gaver, som han havde købt til hende — blandt andet et kostbart cigarettui af sølv. (Hun havde det senere med sig til Stockholm, så svensk politi kan næppe have svært ved at finde det i hendes efterladenskaber).

Om dette fortalte „onkel Hans“:

— Det var gennem Feldmann, at jeg blev klar over, at Jane Horney ikke blot var en forelskelse, men hun var samtidig en meget værdifuld kontakt for Gestapo.

Jane Horney traf også Gestapos højeste chef i Danmark, Hoffmann. (Han blev efter krigen dømt til døden — og endnu senere benådet med „livsvarigt fængsel“. Desværre viste det sig, at danske myndigheder kun beregner en ganske kort periode til „livsvarigt fængsel“, så Hoffmann er forlængst i frihed). Hvad Hoffmann og Jane Horney talte om, ved jeg ikke med sikkerhed, men det er en

A/S ALBANI BRYGGERIERNE

ODENSE

ODENSE TEATER

Direktør Helge Rungwald

Telefon 2109 og 2765

A/S

ODENSE OMNIBUS

FORLAGET „ARNKRONE“

ODENSE

SMITH & CO.

Isenkram en gros A/S

ODENSE

SVEN LASSEN

Reklamebureau

Graabrødreplads 4

Odense

FYNS TIDENDE

kendsgerning, at Hoffmann efter mødet sagde til „onkel Hans“:

— Denne svenske dame er en meget værdifuld kontakt for os. Det er ikke nok med, at hun ser godt ud, men hun er også intelligent, og hun har mange fine forbindelser i Stockholm, som vi kan drage nytte af.

Også forbindelse med englænderne.

Fra dansk side havde man på dette tidspunkt fået klarhed over, at Jane Horney også havde forbindelse med englænderne i den svenske hovedstad. I et lille kontor på Strandvägen i Stockholm sad nemlig en „mystisk“ englænder, „mr. R.“. Han var kontaktmænd for den engelske organisation „SOE“ — og han kendte særdeles vel Jane Horney. (Svensk politi kender velsagtens både til ham og hans organisations arbejde, så disse oplysninger må let kunne efterkontrolleres). „Mr. R.“ havde adskillige møder med Jane — og disse møder var ofte af meget lang varighed. Ifølge danske kilder, som havde til opgave at „se efter“ Jane i Stockholm, kom hun ofte på besøg hos „Mr. R.“ sent på eftermiddagen, og hun gik aldrig derfra igen før næste dag. Samtidig havde Jane visse kontakter med illegale danske kredse i Stockholm. Ingen af disse kendte noget til hendes forbindelser med tyskerne, men de havde desværre alle — eller næsten alle — fortalt hende alt for meget om illegalt dansk arbejde. Men lad mig fortsætte med oplysninger fra „onkel Hans“:

— Jeg måtte senere sende nye advarsler til modstandsbevægelsen, fortsatte han sin skildring af Jane Horney-sagen. En gang kunne jeg oplyse, at Jane Horney havde været i Berlin, og en anden gang erklærede jeg rent ud (ordret gengivet): „Jane Horney har gennem Feldmann givet Hoffmann en mængde vigtige oplysninger om den danske modstandsbevægelse“.

Det var alle disse kendsgerninger den danske modstandsbevægelse sad inde med ved jule- og nytårstid 1944—45. Samtidig indløb der en meddelelse fra Stockholm om, at Jane Horney havde planer om en ny illegal rejse til Danmark. Alle oplysninger

— både fra Sverige og Danmark — blev sammenlignet, og man skønnede da, at der ikke fandtes anden udvej end at likvidere hende, hvis hun påny skulle sætte sine ben på dansk jord. Man turde ganske simpelt ikke løbe nogen risiko længere.

På dette tidspunkt „dyrkede“ Jane Horney især nogle danske modstandsfolk i Stockholm, og de havde lovet at hjælpe hende illegalt til Danmark. (Hun elskede altid at rejse illegalt — med de små både over Sundet. Også når hun besøgte gestapo).

I begyndelsen af januar måned rejste hun fra Stockholm sammen med to danske modstandsmænd. De kom til Malmø, hvor de indlogerede sig på „Grand hotel“ (svensk politi må let kunne kontrollere dette). De blev boende på hotellet, mens de ventede på „kontakt“ med en illegal dansk båd. To døgn senere var de pludselig forsvundet.

De havde nemlig fået den fornødne kontakt!

Ombord i Båden.

Skipperen ombord i den lille båd i nærheden af Malmø havn var meget ilde til mode den januarnat. Han var

ganske simpelt nervøs. Han vidste nemlig, at der skulle komme en kvinde ombord, men han vidste også, at hun skulle likvideres, før hun nåede at sætte sine ben på den faste, danske landjord. Men samme skipper frygtede også, at tyskerne lå ude i Sundet og ventede på ham. Han var nemlig klar over, at tyskerne havde kendskab til damens ankomst. Samme skipper var en forholdsvis ung mand, som kun dyrkede sejlads som beskæftigelse i den vanskelige krigstid for at hjælpe modstandsbevægelsen. Han havde hidtil klareret sit hverv uden sammensød med tyskerne, men flere gange havde det været lige ved. Han var helt på det rene med, at han i heldigste fald havnede i en koncentrationslejr, hvis han blev taget. Det skal man tænke på, når man i dag forsøger at fastholde atmosfæren, hvorunder hele dette arbejde foregik.

Dertil kom, at samme skipper aldrig tidligere havde været med til en likvidation. Og han kunne rent ud sagt ikke fordrage det — i særdeleshed da ikke, fordi det drejede sig om en kvinde. Han var glad for, at det ikke var ham selv, der skulle udføre

Et sigende billede fra ASA-filmen: „De røde enge“. Mange flere modstandsfolk ville være kommet foran disse geværpiber, såfremt Jane Horney havde fået frit spillerum.

ODENSE KVÆGTORV

Aktieselskab

ODENSE VIN KOMPAGNI

Aktieselskabet
ROULUNDS FABRIKER
Odense

LE KLINT ^{A/S}

Odense

N. P. HANSEN & CO.

ODENSE

Telegramadr.: SPEDITION
Tlf. 1838

H. C. ANDERSEN I/S

Odense

FRED. FUHRMANN

PROTOKOLFABRIK
Odense

FRED. RASMUSSEN

SLOTSGADE 21

ODENSE

BENNET'S REJSEBUREAU A/S
ODENSE

**AMO
MEL**
er bedre

arbejdet, men en anden modstandsmand.

Så hørte skipperen nogen komme. Det var ganske rigtigt to mand og en kvinde. Der blev straks gjort klar til afgang. De tre passagerer kom ned i båden forude. Kursen blev sat nordligt, men man holdt sig inde på svensk farvand. Lige syd for Hveen passerede båden et svensk marineskib, som lå ude i Sundet — på vagt for Sverige. De illegale danske både så ofte disse svenske marineskibe, og man var begejstrede for dem, for disse svenske forposter havde mere end en gang fået nærgående tyske patruljefartøjer til at vende næsen den anden vej.

Kurs mod Danmark. — Nedskydningen.

Så snart båden havde passeret Hveen, forbød skipperen de ombordværende at ryge. Ikke så meget som en glød måtte kunne ses, når båden nærmede sig dansk farvand. Man sagtnede også farten for ikke at risikere, at der slog ild ud af udstødningsrøret. Endelig lavede motoren også mindre støj ved nedsat hastighed. Ombord hørte man kun motorens hule drøn. Ellers virkede alt stille og roligt på Sundet. En ensom fragtbåd stævnedes mod syd midt i Sundet, men den illegale, danske båd befandt sig fortsat på svensk vand. Man så tydeligt lysene inde fra Helsingborg, og da man først havde fået dem noget agterud, ændredes kursen. Nu gik man mod vest. Kort tid senere var man inde på dansk farvand — den sorte kyst kunne skimtes inde i det buldrende mørke. Man fulgte kysten endnu længere nordvestligt indtil båden var nået omtrent midtvejs mellem Gilbjergshoved og Helsingør. Så blev motoren slået fra. De tre passagerer forude kom straks op på dækket, og man lyttede et øjeblik, men hørte kun bølgerens skvalpen mod båden. Kvinden satte sig på forlugen, og hun slog sin frakke op omkring ørerne for at beskytte sig mod kulden. Natten var langt fremskreden — og vejret var råkoldt.

Foran kvinden stod de to mænd, som havde været med på turen. Skipperen selv blev stående agterude.

Man ventede. Kun een gang hørte skipperen, at nogen sagde noget. Det var kvinden, og hun spurgte: — Hvorfor går vi ikke helt ind?

Kort tid derefter hørtes to skud. Kvinden sank sammen. Der lå en sten på dækket, og den blev bundet til hendes ben. Derefter lod man liget glide udenbords.

Denne skildring er givet så detaljeret som muligt — især for at der skal være mulighed for efterkontrol. Lad mig i denne forbindelse fastslå, at der kun er uenighed blandt de folk, der var ombord, med hensyn til skuddenes antal. Den ene påstår, at der kun blev skudt een gang, men de andre siger to skud.

Det væsentligste står nu tilbage: Man erkender altså fra dansk side, at Jane Horney på visse områder samarbejdede med modstandsbevægelsen. Man erkender også, at hun havde forbindelse til englænderne. Men der er heller ikke nogen som

helst tvivl om, at hun gav tyskerne alle de oplysninger, hun kunne presse ud af danske og engelske kredse. Derved blev hun dødsens farlig for modstandsbevægelsen, og hendes dødsdom var berettiget. Alt taler for, at adskillige danske modstandsfolk var havnet foran tyske geværer — eller i koncentrationslejre —, hvis man havde tilladt, at hun endnu engang kom til Danmark.

Gud være lovet, at hun ikke kom der!

Men vi er mange danske, der meget beklager, at det viste sig nødvendigt at likvidere en svensker — ydermere en svensk dame. Sverige var jo et strålende gæstfrit land for vore flygtninge. Vi forstår sådan set også, at denne sag har vakt så stor opsigt i Sverige, hvor man jo ikke havde ret mange faldne i krigsårene. Men denne likvidering var velbegrun- det! Lad os blot tilføje: Desværre alt for velbegrun- det.

Hvor kom de hen?

Adjunkt Jørgen H. P. Barfod er historiker. Han vil være vore læsere kendt bl. a. for en artikelserie i vort blad om Neuengammelejrens historie.

Barfod har siddet i Neuengamme og i Dessauer Ufer.

Menneskenes kamp for at leve i fred og frihed kender vi fra alle tidsaldre, alle historiske epoker og fra alle egne af kloden. Her i Norden digtedes for mere end 500 år siden: „Frihed er det bedste guld, som sol bestråler over muld, lad det dit smykke være! Ja, dersom du dig selv har kær, da hold den mer end livet værd!“ Og denne kamp er stadig, også i dag, aktuel. Det er andre navne og andre såkaldte idéer, som skjuler voldsmetoderne, men volden og undertrykkelsen af friheden går igen.

Den kamp, som vi, der lever i frihed, må føre, er derfor en kamp for at åbenbare, hvad der skjuler sig bag voldsmandenes skønne ord, hvad enten disse er nazistiske eller kommunistiske. Vi kan gøre det ved at lade flygtninge fortælle om forholdene, hvor de kommer fra, og vi kan selv fortælle om egne erfaringer fra den

sidste krig. Derfor er historien om de tyske koncentrationslejre nøgternt fortalt ikke hadsk propaganda, men den er nyttig at lære af.

Da Danmark blev besat, begyndte kampen for friheden omgående. Først var den spredt og tilfældig, men som månederne gik, voksede de små grupper til landsomfattende organisationer. Denne kamp igennem fem år krævede store ofre i liv, lemlæstelse og sygdomme forårsaget af kampe, deportationer eller fængslinger, både herhjemme og blandt danske uden for landets grænser. Her vil vi nærmere følge dem, der deporteredes til de umenneskelige indretninger, der kaldtes koncentrationslejre.

Danskere deporteret før 1943.

Omtrent 6000 danske deporteredes til Tyskland, hvor de efterhånden blev fordelt til mange forskellige KZ-

I/S E. BONDO & CO.
ODENSE

IG[★]*huset*

N. TØRRING AKTIESELSKAB

ODENSE

BRIXENS

LEVERPOSTEJFABRIK
Guldbergsvej 3
Telf. 6520 Odense

R. A. SKOVSTED

SKOTØJSMAGASIN
ODENSE

Statsautoriseret revisor

Jens Viggo Klevel

Sdr. Boulevard 140
Telf. 1342 Odense

THEILS POULSEN

Rugaardsvej 15
Odense

GUG

KJELDEN'S EFT.
FYLDEPENNE
MAGASINET
N. BROGAARD
ODENSE

CIVILINGENIØR AXEL NIELSEN

Rådgivende ingeniør, F. R. I.
Helgavej 4 — Odense — Telf. 7675

I/S RESTAURANT SCT. KNUD

H. C. HOFF — KAI HOFF
ODENSE

E. BENDIX-PETERSEN A/S

ODENSE

FORSIKRINGSAKTIESELSKABET GORM

FYNS STIFTS GRUNDEJER- OG FÆRDESELSFORSIKRING A/S

ENTREPRENØRFIRMAET

CARL NIELSEN A/S
ODENSE

R. BØG JØRGENSENS MASKINFABRIK

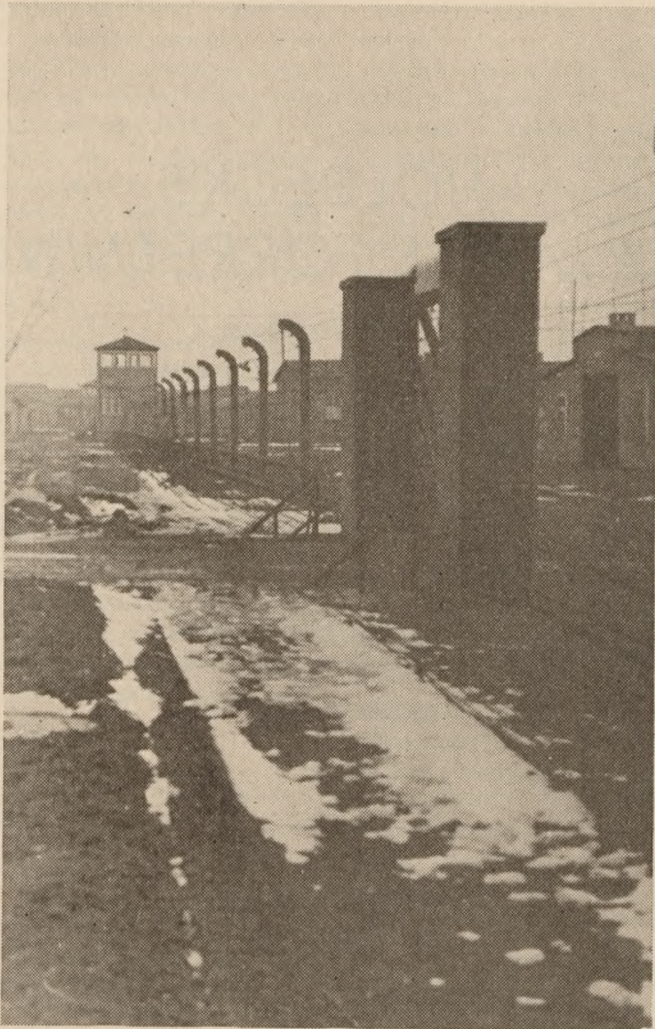
FREDERIKSGADE 40 — ODENSE 5944 - 8144

ODENSE MARCIPANFABRIK

Aktieselskab

LANDBO-SPAREKASSEN FOR FYN

ODENSE

I baggrunden indgangen til pigtråds-lejren Neuengamme.

lejre og tugthuse. Enkelte danske stiftede bekendtskab med disse tyske „kulturgodter“ inden 1943, men det store antal kom først i forbindelse med dem efter begivenhederne i Danmark den 29. august, hvor tyskerne endelig blev tvunget til at kaste masken. Indtil da var vejen for de arresterede sædvanligvis gået gennem danske og tyske fængsler til KZ-lejrene, men en del danske, der blev arresterede i udlandet, kom direkte til lejrene. Før 1943 var der således kommet tyske til Sachsenhausen, Buchenwald og Dachau.

Dachau var den ældste af dem og oprettet kort efter nazisternes magtovertagelse. Den blev efterhånden begrebet af en KZ i Tyskland, så man ofte blot sagde: „Han er i Dachau“,

selvom vedkommende sad i en anden KZ. Hovedformålet var at afsondre, nedværdige, sønderbryde og tilintetgøre, idet nazisterne ønskede at fjerne alle modstandere og hellere ville sætte 10 uskyldige bag pigtråd end lade en virkelig modstander gå fri. Med krigen skete imidlertid en forværring, da man samtidig ville inddrage fangerne som arbejdskraft og i overensstemmelse hermed udnytte dem mest muligt.

Dachaulejren, der lå en snes kilometer nord for München, var særlig bekendt for de såkaldte medicinske eksperimenter, der udførtes på de håftlinge, som man af en eller anden grund havde udset dertil. De blev foretaget dels for det tyske flyvevåben og dels for at oplære medicin-

ske studenter, der fik lov til at foretage alle mulige operationer her. Man lod ofrene blive underkastet forøget eller formindsket lufttryk i en dertil indrettet beholder, eller de blev kastet i isvand, eller forskellige sygdomme blev indpodet på dem samtidig med, at man i alle tilfældene undersøgte eksperimenternes virkninger. De ulykkelige håftlinge døde enten af det eller de blev dræbt, når eksperimenterne var slut. Til denne lejr blev et par danskere i 1942 og 43 overført fra tyske fængsler, og i 1944 kom yderligere 8—10 mand hertil fra fængsler eller fra Neuengamme og Auschwitz, medens de store transporter direkte fra Danmark først kom i februar 1945 med ialt 359 danske. Til alt held nåede ingen af dem på udekommadoer og opholdet blev „kun“ på omkring en måned, men opholdet her kostede ikke desto mindre 15 mand livet.

Sachsenhausen var tidligere et yndet udflugtssted.

Til Sachsenhausen, der ligger ca. 30 km nord for Berlin og tidligere var et yndet udflugtssted, kom allerede i 1941 to danske, i 1942 yderligere 5 og i 1943, inden de store transporter, andre 5 fra forskellige tyske fængsler. I det hele taget var det jo tyskernes metode, så længe vi endnu herhjemme officielt behandlede som deres „lille kanariefugl“, at de danske, der dømtes for illegal virksomhed, blev idømt tugthus og senere lige så stille overført til Tyskland, ialt op mod 1000, af hvilke en del kom videre til koncentrationslejrene. Men efter den 29. august blev tonen jo en anden, og i november 1943 deporteredes 33 til Sachsenhausen, i december 1943 yderligere 55 og i januar 1944 kom 77 danske dertil. Derefter kom der atter otte i løbet af 1944, indtil der i oktober kom 36 og i november 30 i samlede transporter, og senere enkeltvis i 1945 endnu 13.

Disciplinen blev håndhævet med hårde midler af såvel Kapoer som af SS. Kniplerne blev uafladelig brugt under det daglige arbejde, men her som i de andre hovedlejre anvendtes galgen, når man i samtlige fangers påsyn ville statuere et afskrækkende eksempel. Således havde en af fan-

SØREN RASMUSSEN
Nørregade 85 Odense

BETONCO A/S
STENCO A/S

ODENSE

Fabriken REDUX

Tlf. 328 — Østerbro 20
ODENSE

SCANDIA-PAPER
Østergade 57 — Odense
Tlf. 14.600

BALSLEV
ODENSE — TELF. 3588

C. M. ERIKSEN & SØN

Bjergegade 3—5
Telefon 5797
ODENSE

Odense Vægtfabrik
Pantheonsgade 3
Telefon 191

DORIN LARSEN

Handskefabrik
Telefon Odense 142

HOLBECKS FAJANCE FORRETNING

AKTIESELSKAB

ODENSE

I. HANSEN & SØN

VOGNMÆND

HENRIETTES-LYST

ODENSE

TLF. 1122

MARIUS BOEL

„BORGMESTERGAARDEN“

TELEFON NR. 7810 — ALBANIGADE 5
ODENSE

CARSTEN PETERSEN & CO.

IMPORT AF KUL OG KOKS - BRÆNDSELSOLIER
ODENSE

GLUTEN FLOUR

gerne i 1944 skåret sig et par indlæggssåler på sin arbejdsplads, hvorfor han først under en stor appel fastspændt over en buk fik 50 slag bagi, så han nærmest var halvdød, før man hængte ham. En af de hollandske fanger kunne herover ikke lade være med at skribe: „I barbarer“, hvilket skaffede ham en dom på 25 slag, men allerede ved det tyvende slag besvimelede han.

Da Tysklands sammenbrud nærmede sig, steg massehenrettelserne i antal, andre fanger flyttedes til lejre, der lå fjernere fronterne, og endelig den 21. april evakueredes fra Sachsenhausen de sidste 42.000 fanger, hvis marchvej fremover markeredes af ligene af de udmattede fanger, der ikke mere havde kunnet følge med, hvorfor vogterne havde givet dem nakkeskud. Kun 28.000 nåede Schwering. Takket være Røde Kors-pakkerne døde kun 10 danske i Sachsenhausen.

Ingen senge, men 4 mand på een madras.

Fra Sachsenhausen blev der sendt danskere videre til Flossenburg, Mauthausen, Buchenwald, Ravensbrück, Gros Rosen, Auschwitz, og de sidste evakueredes af Røde Kors til Neuengamme. I Flossenburg, et halvt hundrede kilometer fra Bayreuth ved Böhmerwald, har der været en snes danskere, hvoraf nogle i eneceller. I Mauthausen i Østrig har været 4 danskere, og en af dem fortæller således om den barak, han boede i: „Der var ingen senge i barakken. Om aftenen blev vi stillet op i rækker på fire, mens kapoer med piskeslag skaffede orden i geledderne. Så lød et brøl, og vi styrtede ned på madrasserne, der var lagt på gulvet. Fire på hver madras. Vi måtte ligge på siden ligesom sardiner: hoved, ben, hoved, ben, og når lyset blev slukket, begyndte kampen mellem fangerne indbyrdes. De store vente sig om og lå på ryggen, halvvejs oven på deres sidemænd, et par snavsede fødder havde man liggende op til sit ansigt. Otte ben, hvor skulle de være på en smal madras. Ingen ville have deres liggende underst. En nat var der en

fange, der med sin ene sko knuste ansigtet på en medfange“.

I Gros Rosen, i Schlesien, har der været 7 danske. Værkstederne var indrettet i kælderetagen under et hospital. Der var helt nye maskiner, hvis betjening tidsmæssigt var nøje udregnet, og de af fangerne, der ikke kunne følge med og derved gøre tilstrækkelig gavn, blev sendt på arbejde i et nærliggende stenbrud, hvilket for de udhungrede fanger betød døden. Også i Auschwitz, i det sydvestlige Polen, har der været nogle få danske, 4 ialt, men denne udryddelseslejr behøver næppe nærmere præsentation.

Efterhånden som fronterne nærmede sig disse lejre, evakueredes fangerne ved dødbringende marcher eller sammenpakkede i åbne eller lukkede godsvogne til andre lejre, hvor fangerne stuvedes sammen i de i forvejen overbelagte barakker. Således kom danske fanger også til at stifte bekendtskab med KZ-lejrene Sangerhausen, Nordhausen, Dora og Taucha.

Ravensbrück, der lå et halvt hundrede kilometer nord for Sachsenhausen, var en kvindelejr. Hertil kom i 1943 12 danske og i 1944 yderligere tolv foruden 5 fra Sachsenhausen og Neuengamme. Den var som andre KZ-lejre svinsk og uhygiejnisk, men de kvindelige SS-er og Aufseherrinnen søgte om muligt at overgå deres mandlige kolleger i sadisme og brutalitet, og dette ikke mindst, når fangerne skulle optræde i så maskuline roller som jordarbejdere, skovhuggere og kullempere.

Dansker i lejrens illegale, hemmelige råd.

Til Buchenwald kom der ligeledes tidligt danske fanger. Et par blev allerede i 1939 og 1941 overført hertil fra fængsler, og i 1944 kom yderligere fra Sachsenhausen, Dachau og Neuengamme 16 mand. Når man her erindrer om kommandantens kone, Ilse Koch, der lod fremstille lampeskærme, bogbind og handsker af præpareret menneskehud, taget fra de fanger, der havde de for fruen passende tatoveringer, er lejren vist fuldt ud karakteriseret. Medicinske eksperimenter, åndelig og legemlig

tortur, piskning og lemlæstelse var daglige foreteelser, og de udhungrede og afkræftede fanger lod sig ofte skyde ned ved flugtforsøg, for at undgå flere lidelser. Det er vist iøvrigt den eneste hovedlejr, hvor en dansker sad i det illegale, hemmelige lejråd, der blandt andet havde taget som opgave at fjerne lejrens stikkere, støtte de vanskeligst stillede fanger og hjælpe lejrens børn. Hertil kom også de danske deporterede politifolk, men af en eller anden grund fik de en mildere tilværelse her end andre fanger. Heller ikke den var dog menneskeværdig, og ikke mindre end 82 af de 1902 politifolk ofrede livet.

Til Stutthof er kun afgået een transport af danskere, nemlig i oktober 1943, da der hertil deporteredes 143 mand og 7 kvinder, der alle var arresteret som kommunister. Af disse døde 6 i lejren, 10 under evakueringen og 7 kort efter hjemkomsten. Særlig evakueringen, der begyndte den 25. januar 1945, var dramatisk, fordi det sidste hold, hvoriblandt der også var danske, først kom af sted den 25. april, da russerne allerede havde taget Danzig og kun stod ca. 20 km fra lejren. Disse sidste kom først et stykke vej med kreaturvogne, derefter næste dag med pramme til Hela, der stadig bombarderedes fra luften, så atter ombord i to pramme, der, trukket af en slæbebåd, styrede ud i Østersøen med omkring 1800 fanger ombord. Turen gik vestpå langs land. Efter to døgn nåedes Sassnitz og efter yderligere 9 timers sejlads Stralsund, men ingen steder var der mulighed for nogen form for underbringning. Derfor måtte flugten fortsættes uden om Rygen endnu et døgn til Warnemünde, medens kantonordenen tydeligt hørtes her inde over land. Mange var udmattede af sejladsen faldet over bord, inden prammene den 2. maj om aftenen nåede ind i bugten ved Lybeck, men her mødtes de af andre fartøjer, hvorfra fortaltes, at byen var erobret af de allierede, hvorefter slæbebåden atter stak til søs med prammene mod nogle tyske krigsskibe. Nu forstod fangerne, at det gjaldt livet, hvorfor de huggede kabelet til slæbebåden over. En torpedo fra et af

**REVISIONSANSTALTEN
FOR FYN**
Odense

FIRMA I. HANSEN
VINDEGADE 26—28
ODENSE TLF. 616

**ODENSE
KRØLHAARFABRIK A/S**
Møbelstof- og tæppe-import
Odense

**E. HOFFMANN
OG
H. C. GULDAGER**
Klinik for øre-, næse- og hals-
sygdomme.
FLAKHAVEN 1 - ODENSE
Konsultation 11—14 . Tlf. 1176

**BRIX
BOGTRYKKERI**
Kongensgade 15 Odense

CARL NIELSEN'S
bogbinderi & protokolfabrik
Odense

KARL K. PEDERSEN
Slagterforretning en gros
Odense

ARBEJDERNES AKTIEBAGERI
Odense

FYNS VENSTREBLAD
Provinsens radikale morgenblad

Fyens Diskonto Kasse

(BANK-AKTIESELSKAB)

ODENSE

Danmarks ældste private bank

SKOTØJSLAGERET

NØRREGADE 68 — ODENSE — TLF. 5912

REVISIONSFIRMAET

AXEL GRAM

H. D.

Fisketorvet 2 Medlem af Dansk Revisorforening ODENSE

ODENSE SEGLMÆRKEFABRIK A/S

HENRIETTEVEJ 1—3
ODENSE

HØFFNER KJÆRUP
Odense

A/S LAURITZEN & ROSS
Brockmanns Hjørne
Odense

EKSPORTØRERNES LANDSFØRENING
ODENSE

Sydfynske Landmænds Smøreksporforening

ODENSE

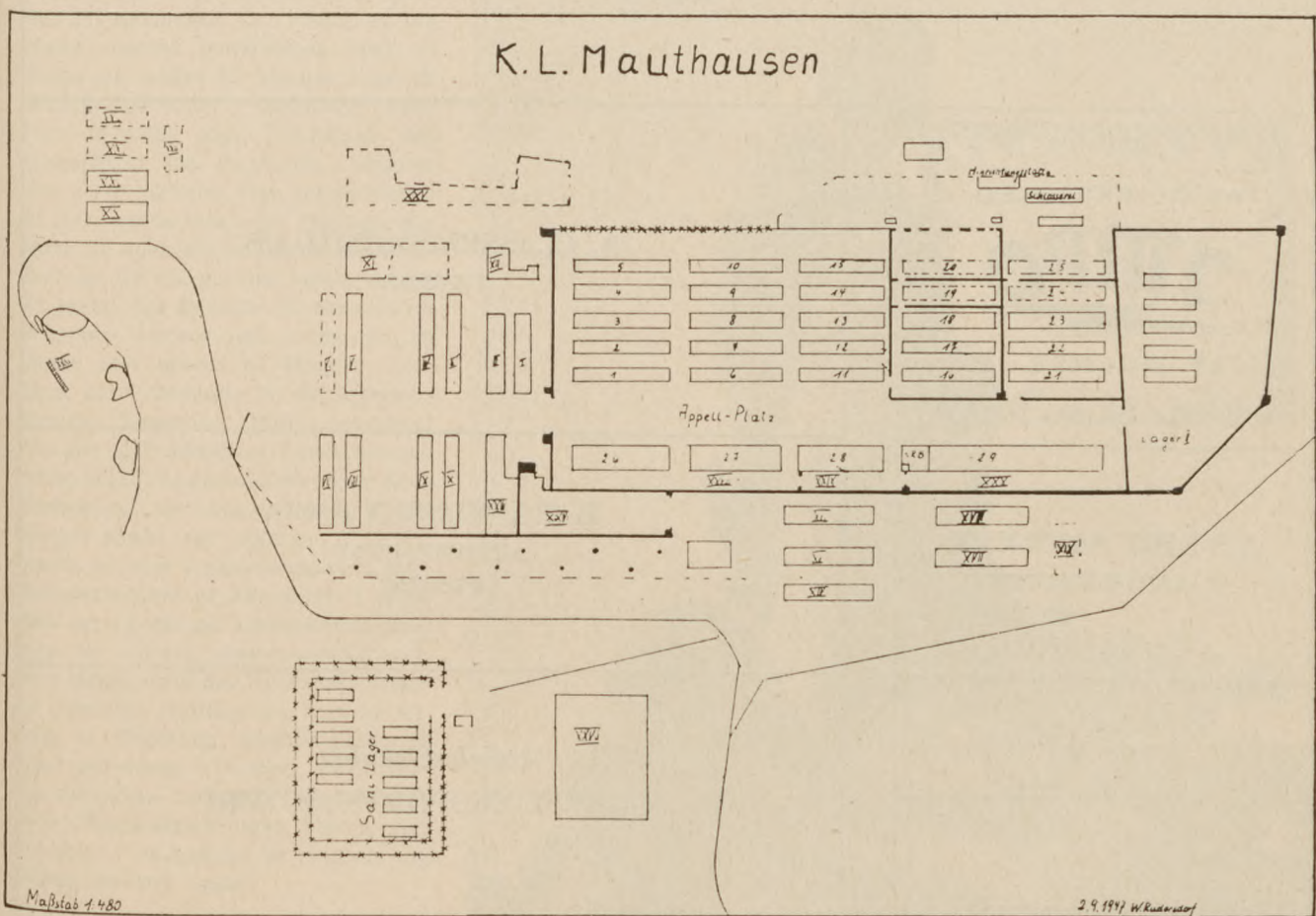
krigsskibene fejlede heldigvis sit mål, og for vind og vejr drev prammene nu afsted, indtil de tog grunden ved en øde kyst den følgende nat. Her fik man fat i to fiskerbåde, der hver kunne tage 6—7 personer ad gangen, og ved hjælp af dem nåede man at landsætte omtrent halvdelen af fangerne, inden en afdeling tyske marinere pludselig dukkede op. I løbet af et kvarter myrdede de nu alle, der var tilbage i prammene og kastede ligene overbord, medens de landsatte under marinernes eskorte måtte marchere 4—5 km mod Neustadt. Fra kasernen fik fangerne nu for første gang mad i 8 dage, men efter kun et par timers hvil blev fangerne atter

beordret ombord i en damper, „Athen“. Samtidig begyndte et luftangreb, og da himlen også åbnede for sluserne, fo'r fangerne i dækning for regn og bomber, uden at marinere formåede at holde styr på dem, da fangerne var klar over, hvad meningen var med den damper. Pludselig lød der skud tæt ved — og engelske tanks rullede frem. Det er næppe nødvendigt at bemærke, at jubelen var stor, og den blev ikke mindre blandt danskerne, da en landsmand på en af tankene råbte: „Er her nogle danske?“

58 døde i Theresienstadt.
Endvidere må nævnes Theresien-

stadt, der også var en art koncentrationslejr, men af en anden opbygning end de andre, idet fangerne her havde egen ledelse. Hertil deporteredes i 1943 fra Danmark 476 på grund af jødisk afstamning, og 58 af disse døde.

Den tyske KZ-lejr, der sidst fik danske fanger, men til gengæld flest, var Neuengamme. Den 15. september 1944 kom 192 mand og 3 kvinder. Kvinderne sendtes videre til Ravensbrück, medens de fleste af mændene fordeltes på de to transporter til Porta Westphalica og Husum. Disse udekommadoer, som de øvrige, der skal omtales, havde som regel ringere underbringingsforhold end ho-

K-Z-LEJREN MAUTHAUSEN VED DONAUFLODEN

1—15 barakker for fanger. 16, 17, 18, 19, 21, 22, 23 og 24 karantæne. 25 fotograf og desinfektion. 26 kedelrum, vaskeri og bad. 27 køkkenbarak for fanger. 28 „bunker“ for fanger, i kælderen krematorium. 29 lazaret for fanger, krematorium i kælderen. I lazaret for SS. II lager for beklædning. III barak for SS-underofficerer. IV kontor og politisk afdeling. V tøjlager for SS. VI bolig for SS. VII vagtstue. VIII officersbarak for SS. IX køkken for SS. X bolig for SS. XI klub, biograf og teater for SS. XII avlsgård. XIII stab og kommandantur. XIV, XV, XVI, XVII og XVIII beboelse for SS. XIX lille bilgarage XX—XXIV driftskontorer. XXV drivhuse og gartneri. XXVI galgepladsen. XXVII kirkegården. XXVIII gård til sortering af nyankomne fanger. XXIX fængselsgård. XXX lazarettgård. XXXI dødstrappen.

Konsummælk Mejerierne

ODENSE

AKTIESELSKABET

Haustrups Fabriker

ODENSE

A/S EJBY SAVVÆRK
A. AABYE MADSEN

NILACO A/S
Ejby st.

**C. M. MADSENS
FABRIKER**
Haarby

A. CLASSEN-SMIDTH A/S
ODENSE

H. RASMUSSEN & CO.
AKTIESELSKAB
ODENSE

Andelsselskabet
ODENSE EKSPORTSLAGTERI

A/S N. EILERSEN
SKAMBY

vedlejren, og fangerne var i langt højere grad underkastet en enkelt SS-officers luner. I Porta skulle fangerne som bjergværksarbejdere hugge sten i de kolde og fugtige minegange, hvilket jo ikke er den bedste rekreation for udhungrede, kraftsløse og dårligt klædte mennesker, der ikke er vant til et sådant arbejde. Derfor var dødeligheden også stor i denne lejr, ligesom i Husum, hvor fangerne i den sumpede marsk skulle grave pansergrave og befæstningsanlæg. I et fugtigt efterår og en kold vinter er det ikke underligt, at fangerne her i Husum, påvirket iøvrigt af alle en KZ-lejrs plager, pådrog sig allehånde sygdomme.

Den næste deportation fandt sted den 27. september. Den bestod af 166 mand, hvoraf størstedelen kom til Porta og andre til Husum eller til Bullenhuserdamm i Hamburg. Hurtigt herefter kom yderligere tre transporter fra Danmark i dagene den 5.—6. oktober. Den første bestod af 141 gendarmere, der hovedsagelig kom til udekommandoerne Schandelach og Alt Garge. Den anden var på 61 mand, der fordeltes til Stöcken og Meppen, medens den sidste på 95 mand blev spredt til Meppen, Lerbeck og i Hamburg til Bullenhuserdamm, Dessauer Ufer, Spaldingstrasse og Fuhlsbüttel. I Schandelach arbejdedes i et åbent skiferbrud, hvor forholdene var noget bedre, i Alt Garge skulle der opføres et kraftværk, hvorfor fangerne agerede bygningsarbejdere af alle arter, i Stöcken arbejdedes på blyværkerne, hvilket gav ekstra sygdomsmuligheder, og i Meppen ved den hollandske grænse gravedes skyttegrave, medens lejrene i Hamburg beskæftigede sig med oprydning i ruiner, hovedsagelig fabrikker. Dessauer Ufer, der ligger i Hamburgs frihavn, blev iøvrigt bombet i slutningen af oktober og lejren derefter opløst.

Osnabrück — en rullende kommando.

Den 20. oktober kom en ny transport på 195 mand. Fangerne herfra blev fordelt på de førnævnte lejre, dog hovedsagelig på udekommandoerne Meppen og Alt Garge. Dernæst

deporteredes den 15. november 47 mand, som hovedsagelig kom videre til Lerbeck, og d. 29. november modtoges i Neuengamme 117 mand, hvoraf en stor del blev i hovedlejren, mens de øvrige kom til Osnabrück eller de tidligere nævnte lejre. Osnabrück-kommandoen var en såkaldt rullende kommando, eller som dens egentlige navn var: 5. SS Eisenbahn-Bau-Brigade. Hjemstedet var Osnabrück, men „lejren“ var jernbanevogne, så fangerne hurtigt kunne sendes ud på jernbanearbejde, hvor det var nødvendigt. I den første tid

udførte de fleste danske dog forholdsvis fredeligt arbejde ved oprydning i ruiner m. v. Denne kommando havde iøvrigt den fordel, at Dansk Røde Kors havde fået tilladelse til at forsyne danskerne med godt varmt tøj og gode træskostøvler.

Atter gik der kun fjorten dage, før den næste deportation fandt sted og den 15. december ankom til Neuengamme. Den bestod af 78 mand, og allerede den 21. december kom yderligere 117 mand. Hovedparten af disse kom til Dalum, andre til Blumenthal, medens resten enten forblev i

Detalje fra frihedsmonumentet på Amager.

TAILOR

Fisketorvet 2 — Tlf. 7085

ODENSE

J. F. I. LARSEN

Smedemester, aut. gas- og vandm.

Odense — Tlf. 3309

KNUD ANDERSEN

BYGNINGSARTIKLER

EN GROS

Nørrebro 87

Odense

N. NØRREGAARD

MURERMESTER

Filosofgangen 3

Telf. 7385 — Odense

A/S C. F. SCHALBURG

Nyborg

NØRRE AABY

ILTFABRIK

Aktieselskab

MARCIPANFABRIKEN

MARCIA

AKTIESELSKAB

Nørre Aaby

Aktieselskabet

AUG. CHRISTGAU

ODENSE

ANDELSBOGTRYKKERIET I ODENSE

A. m. b. A.

ERNST PETERSEN — KJELD JEPSEN

Landsretssagførere

ODENSE

IMPORTKOMPAGNIET I/S

Nørrebro 91

Odense

VENDS M. FL. HERREDERS

LANDBO-, SPARE- OG LAANEKASSE

Nørre Aaby

R. ANDERSEN & SØNNER

„GRAND“ — NØRRE-AABY

S. DINES HANSEN

NÆSBYVEJ 89

METALSTØBERI

ODENSE

hovedlejren eller i mindre antal sendtes til de tidligere nævnte udekommandoer. Også disse danskere fik udleveret Røde Kors tøj, når de skulle på transport. I Dalum arbejdedes som i Husum med anlæggelse af befæstningsværker i form af pansergrave o. lign., og i Blumenthal var det fabriksarbejde.

Stordeportation den 12. januar.

I 1945 var den første deportation den 12. januar, hvor der kom 227 mand fra Frøslev og 157 mand fra Vestre fængsel. Størstedelen af disse fanger sendtes til Dessauer Ufer, der atter indrettedes som lejr, medens en del andre kom til andre udekommandoer i Hamburg. Fra Dessauer Ufer, der efterhånden var blevet et frygtelig uhumsk sted, arbejdedes for størstedelen ved oprydning på forskellige bomberamte fabrikker. Forholdene var meget slette og dødeligheden var forholdsvis stor.

De sidste transporter til Neuengamme var små. I resten af januar og februar kom ialt en 8—10 mand, den 13. marts 8 mand, og senere endnu nogle enkelte. På denne tid begyndte forholdene at ændres ved Røde Kors' indsats og oprettelsen af den skandinaviske lejr i Neuengamme. Endnu kan dog nævnes en del andre udekommandoer, hvortil der er blevet ført enkelte andre danske fra Neuengamme, men denne oversigt sluttes mest naturligt ved at fremdrage endnu en hovedlejr, hvortil mange syge danskere blev sendt både fra Neuengamme og dens udekommandoer, fra Sachsenhausen, Buchenwald og Dachau, nemlig Bergen-Belsen.

Uden Røde Kors pakkerne havde ikke så mange danske klaret sig igennem tilværelsen i disse infernoer, og havde ikke Røde Kors grebet ind med borttransporter i krigens sidste dage, var langt flere gået til. Og selv disse humanitære foranstaltninger søgte nazisterne at spænde ben for, så godt de formåede. Kun et ringe antal af de afsendte Røde Kors pakker nåede de danske, som de var bestemt for, fordi SS-er eller overfanger gjorde sig til gode med dem eller de blev ganske simpelt opmagasineret som i

DEN 9. APRIL

fra minut til minut

II.

P. M. W. Ryefelt afslutter sin gennemgang af begivenhederne den 9. april minut for minut. Tidstabellen bygger på den parlamentariske kommissions betænkning, hvis enkeltheder kan give anledning til megen eftertanke. Bl. a. kan man pege på de fra kystdefensionen afsendte meldinger kl. 9,00 om behandlingen af tyskerne og spørge, hvem, der har ansvaret for, at de blev udsendt.

Tyskerne om bord i »Niels Juel«

Kl. 5,35: Tysk officer kommer om bord i „Niels Juel“ og afleverer en maskinskreven formular, som indeholdt følgende:

at skibet ikke måtte forlade sin liggeplads.

at alle kanoner og andre våben øjeblikkelig skulle aflades, og at al ammunition og håndvåben skulle opbevares i aflåset rum under chefens ansvar,

at maskin- og radioanlæg skulle gøres ubrugeligt.

Skytset blev gjort klar til skud efter at den tyske officer havde forladt „Niels Juel“.

Kl. 5,35: Marineministeriet alarmerer flyvevæsenet.

Kl. 5,35: 9. bataillon (Brønderslev) får ordre fra 3. regiment (Viborg) om at gøre klar til afmarch.

Neuengamme. Tilmed blev de udleverede på mange besynderlige måder, idet fangerne ofte måtte betale „told“ til SS og overfanger for at få dem udleverede, eller man gjorde, som for eksempel engang i Bullenhuserdamm: al emballage blev fjernet, og man måtte modtage indholdet i sin jakke eller hue, så havregryn, tørt mælk, tobak og hvad, der ellers var, blandedes sammen i een pørevælling.

Lad aldrig dette gentage sig.

J. H. P. Barfod.

Kl. 5,35: 14. artilleriafd. (Rødekro) modtager melding om, at grænsen er overskredet.

Kl. 5,36: Krigsministeriet opnår forbindelse med 5. regiment i Vordingborg. Oberst Harrel melder samtidig, at der er tyske tropper ved Masned-sund.

Kl. 5,39 Marineministeriet melder pr. radio til Slipshavn: „Armer spærring x 538“.

Kl. 5,40: Marineministeriet beordrer „Høgen“ ind til Nakskov.

Kl. 5,40: Såvel nordre som søndre afspærring ved København er armeret.

Kl. 5,40: 12. bataillons kompagnier (Børkop) modtager ordre om at marchere til Vejle.

Stadig kamp ved Søgaard

Kl. 5,40: Dragørfortet modtager flg. ordre fra efterretningsstationen: Ikke skyde før efter nærmere ordre.

Kl. 5,40: Krigsministeriet opnår forbindelse med Værløselejren. Oberst Førslev melder, at flyvepladsen er delvis ødelagt.

Kl. 5,40: Melding fra Jylland, at styrken ved Søgaard stadig kæmpede, og at Haderslev garnison havde besat en stilling i Haderslevs sydudkant.

Kl. 5,40: Garderdetachmentet fra livgardens kaserne ankommer til Amalienborg.

Kl. 5,40: 21. bataillon i Sandholmløjren modtager alarmering fra Høveltelejren. 4. regiment (Roskilde) alarmeres fra krigsministeriet.

Kl. 5,40: Tyskerne begynder beskydningen af posterne på Amalienborg.

Kl. 5,45: Garden i Høveltelejren

Pedershaab Maskinfabrik

Aktieselskab

Brønderslev

København - Aarhus - Aalborg - Kjerring

»CERES GLUCOSE«

AARHUS

A/S AARHUS THEATER

ERIK LAURSENS TEGNESTUE
Ingeniør- og arkitektvirksomhed
Genesgade 11 Horsens

CHR. LAURITZEN A/S
Smedegade 71 — Horsens

**STATSANSTALTEN
FOR LIVSFORSIKRING**
v. Sv. Skærbæk Nielsen, Horsens

**ARBEJDERNES
FÆLLESBAGERI A/S**
Horsens

INTERNATIONAL TRANSPORT
H. P. Therkelsen
Krusaa - Telex 3313 - Tlf. 7 14 54

**ANDELS-
KØDFODERFABRIKEN**
„FYN“
SVENDBORG

DANSK ANDELS KULFORRETNING

A. m. b. A.
AARHUS

R. FÆRCH A/S
AABOULEVARDEN 70
AARHUS

**DE DANSKE MEJERIFORENINGERS
FÆLLESORGANISATION**
AARHUS

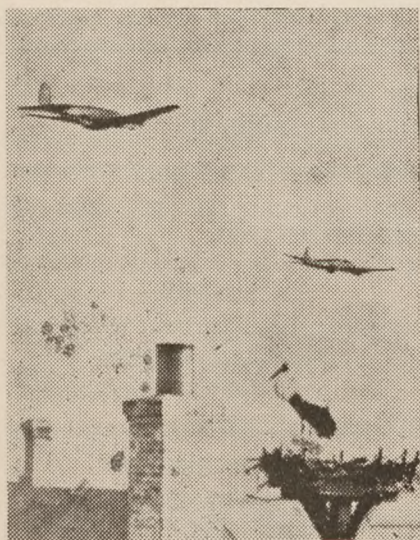
**SPARE- OG LAANEKASSEN
FOR MIDDELFART OG OMEGN**

15. bataillon modtager fra 5. regiment ordre om alarmering.

17. bataillons stabskvarter i Bækkeskov overflyves af tyske flyvere og omtrent samtidig alarmeres bataillon pr. telefon af 5. regiment.

Kl. 5,45: Værløse flyveplads angribes og bombes af tyske bombemaskiner.

Kl. 5,45: Forsvarsministeren, viceadmiralen og general Prior kommer ind til kongen.

Tyske bombeflyvere over Danmark den 9. april

Luftkamp over Esbjerg

Kl. 5,45: Melding til Københavns politi om luftkamp over Esbjerg.

Kl. 5,45: Garnisonskommandanten i Slagelse udbeder sig forholdsordre vedrørende de tyske tropper i Korsør.

Kl. 5,45: 12. bataillons kompagnier (Børkop) klar på alarmpladsen.

Kl. 5,45: Haderslev garnisons styrker i stilling.

Kl. 5,45: Kongens adjutant underrettes om, at tyske styrker er gået i land ved søværnets kaserne.

Kl. 5,45: Københavns politi indkalder formiddagsholdet, der ellers først skal møde kl. 7,00.

Kl. 5,46: Der indløber melding til Københavns politi om, at tyske tropper har besat Østerbrogade ud for Østbanegården og spærret adgangen til byen.

Kl. 5,50: 1. kompagni af 2. bataillon afmarcherer til Fredericia havn med ordre om at spærre havnen.

Kl. 5,50: 3. regiment modtager melding om tyske flyvere på vej mod nord.

Mandskab til Amalienborg

Kl. 5,50: Meddelelse fra 1. politinspektør i København om at sende alt disponibelt mandskab til Amalienborg.

Kl. 5,50: Tysk parlamentær ankommer til 5. regiment (Vordingborg) (oberst Harrel) og foreslår, at der ikke påbegyndes fjendtligheder, da den danske og tyske regering forhandler.

Kl. 5,55: Kongens adjutant underrettes om, at tyske styrker er gået om bord i „Niels Juel“.

Kl. 5,55: Fra Lynetten observeres for første gang tyske flyvemaskiner.

Kl. 5,55: 17. bataillon alarmeres telefonisk af 4. regiment.

Kl. 6,00: Rådslagning på Amalienborg slutter med, at kongen giver sin tilslutning til, at kampen indstilles.

Gården på Jægersborg alarmeres. Kampen på Amalienborg indstilles.

Kl. 6,00: Meddelelse til de københavnske politistationer: „Mod tysk besættelse af stationerne må skydevåben ikke anvendes“.

Kl. 6,00: 4. regiments kompagnier alarmeres af regimentet.

Kl. 6,00: Gardehusarregimentets skytsekskadron afmarcherer fra kaserne (København).

Kl. 6,00: 3. regiment ser tyske flyvere passere Viborg nordpå.

Kl. 6,00: Middelgrundsførtet modtager ordre fra kystdefensionen om ikke at skyde uden efter særlig ordre.

Kl. 6,00: 2. pionerbataillon (Kolding) modtager ordre fra divisionen om at rykke tilbage bag Vejleå.

Kl. 6,00: 14. artilleriafd. melder om stillingsskiftet og får ordre til at gå tilbage til terrainet nord for Vejle.

Kl. 6,00: Fra Mommark meldes til Sønderborg om, at 3 tyske motor- og torpedobåde landsætter tropper.

Kl. 6,00: 10. bataillon afmarcherer fra Fredericia mod Vejle.

Kl. 6,05: 1. pionerbataillon (Næsbyholm) alarmeres af 5. regiment.

Kl. 6,05: Kornetskolens (oberst Permin, Helsingør) alarmeres af krigsministeriet.

Kl. 6,05: Gardehusarregimentets rytterskadron 2. afmarcherer fra kaserne (København).

Kl. 6,06: Garnisonskommandanten i Holbæk (oberst Lunn) alarmeres telefonisk af krigsministeriet.

Kl. 6,10: Jyske dragonregiment (Randers) modtager ordre fra divisionen om at være klar til togtransport. Tyske flyvere over Randers. Der nedkastes flyveblade.

Kl. 6,10: Forsvarsministeren, viceadmiralen og general Prior kører fra mødet hos kongen til krigsministeriet.

Flakfortet skyder.

Kl. 6,12: Flakfortet affyrer 3 varselsskud mod tyske flyvere.

Kl. 6,15: 1. kompagni af 2. bataillon i stilling ved Fredericia havn.

Kl. 6,15: 6. regiment (Odense) modtager ordre fra divisionen om at rekognoscere mod Middelfart og Nyborg.

Kl. 6,15: Styrkerne ved Hokkerup overgiver sig.

Kl. 6,15: 12. bataillons kompagnier samles ved Hvilbsbjerg gård.

Kl. 6,15: 2. bataillon ÷ havnekompaniet i Fredericia afmarcherer fra Fredericia til Gårsløv.

Kl. 6,15: 17. bataillons stabskompani klar til kamp. 17. bataillon modtager telefonisk ordre om, at der ikke må ydes modstand.

Tysk soldat ved Kastellet's sprængte port den 9. april.

HORSENS LANDBOBANK A/S

Aktieselskabet CHR. NIELSENS EFTF.

ARMATURFABRIK

HAVNEN - HORSENS

C. C. CHRISTENSEN & SØN Betonavarefabrik Høegh Guldbergsgade, Horsens	ANDREAS HANSEN HORSENS	
HORSENS RUTEBILSTATION Telefon 2 28 88	P. B. NISSEN & SØN INSTALLATØR - VAND- & GASMESTER	
HORSENS KØLERFABRIK A. F. Nielsen Sønderbrogade 43 Tlf. 2 19 68	HORSENS FOLKEBLAD	
C. J. DELEURAN Horsens	LASTBILSTATIONEN Horsens	JENSEN & JULSEN Horsens
GUMMIVAREFABRIKEN JYLLAND A/S HORSENS	Aktieselskabet J. H. GRABOW & CO. Horsens	HOLGER NIELSEN Aut. Ferguson-forhandler Horsens Tlf. 2 58 22
HORSENS KAFFEKOMPAGNI Aktieselskab	N. H. JENSEN Møbeletablisement Hestedamsg. 3 Horsens	J. P. NIELSEN Ure - Optik - Fotogr. artikler Jessensgade 4 - Horsens
EJLERT MORTENSEN Specialisten i ure & briller, Horsens	ENGELSK BEKLÆDINGS MAGASIN Horsens	KAFFEHUSET Thonbogade 12 Horsens - Telf. 2 11 34
SKILTEFABRIKEN „ELITE“ Horsens	PAASCH & LARSEN, PETERSEN AKTIESELSKAB HORSENS	
E. EYDE & CO. Vinhandel Horsens	MIDTJYDSK SMØREKSPORT FORENING HORSENS	

Kreatureksportør CHR. HANSEN

TRUDVANG PR. HORSENS — TELEFON 2 53 30

HANDELSBANKEN I HORSENS

FILIAL AF AKTIESELSKABET KJØBENHAVNS HANDELSBANK

Kl. 6,15: Garnisonskommandanten i Ringsted alarmeres af 4. artilleriregiments 3. batteri.

Kl. 6,15: 5. regiments chef udbeder sig forholdsordre, da en tysk parlamentær har meddelt ham, at der forhandles mellem den tyske og danske regering.

Kl. 6,15: Melding fra politimesteren i Vordingborg, at byen er under besættelse.

Kl. 6,17: Forsvarsministeren, vice-admiralen og general Prior ankommer til krigsministeriet fra Amalienborg.

Ordren til, at modstand skal ophøre.

Kl. 6,20: Ordren om, at modstanden skal ophøre, foreslås af general Prior i følgende form: „Efter regeringens ordre må der ikke ydes modstand mod de tyske tropper“.

Kl. 6,20: 17. bataillons stabskompani modtager ordren om ikke at yde modstand.

Kl. 6,20: 15. bataillon modtager or-

dren om, at der ikke må ydes modstand.

Kl. 6,20: 12. bataillon (Børkop) fortsætter marchen fra Hvilbsbjerg nord for Vejle.

Kl. 6,20: Marineministeriet alarmerer styrkerne i Århus.

Kl. 6,20: Marineministeriet udsender ordren om, at der ikke må ydes modstand.

Kl. 6,25: Gardehusarregimentets skytteskadron ankommer til Hørsholm.

Kl. 6,25: Ordren om, at der ikke må ydes modstand, udtelefoneres.

Kl. 6,30: Sjællandske division modtager ordren fra krigsministeriet om, at modstanden skal ophøre.

Ministermøde afholdes.

Kl. 6,30: Telefonforbindelsen med Politigården afbrudt.

Kl. 6,30: 9. bataillon (Brønderslev) overflyves af tyske flyvere.

☆

Faldskærmstropper i Aalborg

Kl. 6,30: Aalborg flyveplads besat af faldskærmstropper samt landede flyvemaskiner.

Kl. 6,30: Haderslev garnison modtager ordre fra divisionen om at gå tilbage nord for Vejleå.

Kl. 6,30: 14. artilleri afd.s gruppe ved Esbjerg afmarcherer mod St. Grundet.

Kl. 6,30: En tysk styrke på ca. 20 mand rykker frem mod Fredericia havn. Da den beskydes, forsvinder den.

Kl. 6,30: Bredevad stilling nåes.

Kl. 6,30: Bjergskov angribes. Bjergskov omringes, og styrken nedkæmpes og afvæbnes.

Kl. 6,30: Styrkerne ved Kværs modtager melding om, at nabostyrkerne er under tilbagegang.

Kl. 6,30: Marineministeriet beordrer skibene ved Store Bælts-spærringen i havn.

Kl. 6,35: Kystdefensionen giver ordre om ombordkaldelse af ilandværende chefer.

Kl. 6,35: 3. regiment (Viborg) modtager ordren om at gøre klar til togtransport.

Kl. 6,35: Bredevad stilling angribes af panservogne og motorcyklister.

Kl. 6,35: Middelgrundsfortet modtager ordre fra kystdefensionen om ikke at ødelægge materiellet.

Kl. 6,37: Marineministeriet beordrer minespærringerne i Bælterne desarmeret.

Kl. 6,40: Kornetskolen står klar til afmarch.

Kl. 6,40: Garden på kasernen modtager ordren fra krigsministeriet om, at modstanden skal ophøre.

Kl. 6,40: Løgumklostergruppen af 14. artilleriafdeling opgiver modstanden.

Kl. 6,40: 6. regiment (Odense) afsender en motorpatrouille mod Middelfart og en mod Nyborg.

Kl. 6,45: 5. pionerkompagni (Kolding) afmarcherer mod Vejle å.

Kl. 6,45: Rabsted by besættes af danske styrker.

Tyske soldater i Kastellet

TH. WITTRUP

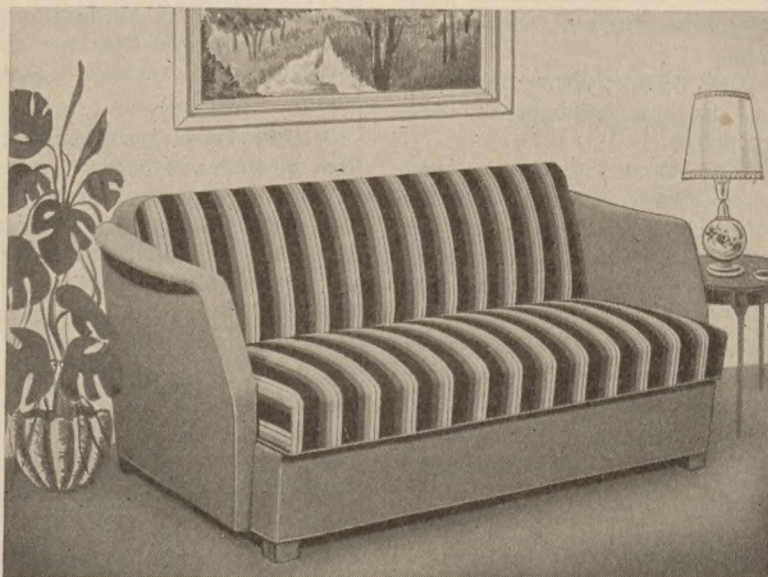
*Uldvare- og
tæppefabrik A/S*

VEJLE

M. JØRGENSEN

*Frøavl- & frøhandel
Grejsdalen A/S*

VEJLE

DANTOS har 25 forskellige sovesofaer, som vi daglig demonstrerer på vore prøvelagre i København og Vejle mod rekvisition fra Deres møbelleverandør

Model Vejle Junior

Forlang katalog med 50 forskellige modeller

KØBENHAVN

Dantos

VEJLE

det skjulte sengested

og staben afmarcherer fra Roskilde mod Helsingør.

Kl. 8,10: 4. regiments 4. kompagni afmarcherer mod Helsingør.

Kl. 8,15: 4. regiments 2. kompagni afmarcherer mod Helsingør.

Kl. 8,15: 7. regiments kanonkompagni hører automatisk skydning i retning af Skjærup kirke.

Kl. 8,30: 13. bataillons 3. kompagni beskyder under marchen til Vejle ved Skjærup 6 tyske flyvemaskiner.

Kl. 8,30: Gardehusarregimentet melder til Sandholmlejren, at det befinder sig i Hørsholm på vej til Tokkekøb hegn.

Kl. 8,30: 2. bataillon ved Gaarslev modtager ordren om ikke at yde modstand.

Kl. 8,32: 7. regiments kanonkompagni modtager ordren om øjeblikkelig underbringelse.

Kl. 8,44: Kystdefensionen modtager fra søværnskommandoen følgende ordre: „Såfremt der fordres adgang til søforterne skal sådan fordring imødekommes. Direktiv: Vi skal indstille os på et venligt samarbejde“.

Kl. 8,45: 12. bataillon modtager ordren om ikke at yde modstand.

Kl. 9,00: Ordre fra kystdefensionen til Flakfortet: „Såfremt der kommer tyske militære personer til fortet, skal de modtages med høflighed, idet der skal etableres et venligt samarbejde“.

Kl. 9,00: Sjællandske division får forbindelse med Roskilde. Det meddeles, at regimentschefen er afmarcheret til Nordsjælland med 11. bataillon.

Kl. 9,00: Sjællandske division får melding om, at gardehusarregimentet er afmarcheret til egnen omkring Sandholmlejren.

Kl. 9,00: Dragørfortet modtager ordre fra kystdefensionen: „Efter kongens og regeringens ordre skal tysk militær modtages med velvilje, og der skal udvises forståelse samt etableres samarbejde i fornødent omfang“.

Kl. 9,15: 4. regiments 3. kompagni afmarcherer fra Holbæk mod Helsingør.

Kl. 9,20: Ordre fra kystdefensionen

til Flakfortet: „Ovenstående ordre kl. 9,00 skal lyde således: Efter kongens og regeringens ordre skal tyske militære personer, der ankommer til fortet, modtages med høflighed, idet der skal etableres et venligt samarbejde. — Mandskabet skal instrueres derom“.

Kl. 9,30: 1. batteri af 8. artilleri-afdeling slutter sig til 3. bataillon ved Højen.

Kl. 9,30: Styrkerne fra 4. bataillons 4. kompagni modtager besked om, at kampen skal indstilles.

Kl. 9,30: Resterne af 4. regiments 3. kompagni afmarcherer fra Nr. Jernløse mod Helsingør.

Kl. 9,30: Gardehusarregimentets 2. ryttereskadron ankommer til Tokkekøb hegn.

Kl. 9,45: Forhandling mellem en tysk officer og 2. bataillons chef ved Fredericia havn om ikke at skyde, indtil nærmere forhandling kan finde sted.

Kl. 9,50: Ordre fra kystdefensionen til Middelgrundsfortet: „Såfremt der kommer tyske militærpersoner til fortet, skal de modtages med høflighed“.

Kl. 9,50: Resterne af 4. regiments 3. kompagni afmarcherer fra Holbæk mod Helsingør.

Kl. 10,00: 7. regiments kanonkompagni afmarcherer til de gamle kvarterer (Gaarslev).

Kl. 10,00: 14. artilleri-afdeling modtager divisionens ordre om, at der ikke må ydes modstand.

Kl. 10,00: Hokkerup styrken frigives og marcherer mod Søgaard.

Kl. 10,05—11,00: Sjællandske division får forbindelse med samtlige afdelinger, der alle erklærer, at de har modtaget ordren om ikke at yde modstand.

Med færgen til Hålsingborg.

Kl. 10,05: 4. regiments 1. kompagni og staben afsejler med færgen fra Helsingør til Hålsingborg.

Kl. 10,10: Tysk officer med støtte af politimesteren fra Middelfart kræver fri gennemmarch gennem Fredericia.

Kl. 10,10: Ordre fra kystdefensionen til Middelgrundsfortet: „Ordren, De har fået af E-stationen om tiltagelse af fortrolige papirer annulleres“.

Kl. 10,15: Styrkerne fra Rønshoved når Sønderborg.

Kl. 10,30: 2. pionerbataillon og dens 5. kompagni rykker atter tilbage til Kolding.

Kl. 10,30: Dragørfortet modtager ordre fra kystdefensionen: „Intet må ødelægges, ej heller fortrolige skrivelser“.

Kl. 10,45: 14. artilleri-afdelings Esbjerg-gruppe ankommer til St. Grundet. Modtager ordre om ikke at yde modstand.

Kl. 11,00: 14. artilleri-afdelings Bredsten-gruppe modtager divisionens ordre om ikke at yde modstand.

Kl. 12,25: 21. bataillon, der lå i flyverskjul i Tokkekøb hegn, får ordre om at rykke tilbage til lejren.

Gardehusarregimentet melder, at det står ved Sandholmlejren.

Kl. 13,00: Bjergskovstyrkerne frigives og rykker til Søgaard.

Kl. 13,15: Kystdefensionen modtager fra søværnskommandoen følgende ordre: Etabler mørklægning fra og med i aften.

Kl. 13,15: Gardehusarregimentets 1. ryttereskadron ankommer til Tokkekøb hegn.

Kl. 13,15: 21. bataillons kompagnier rykker tilbage til lejren.

Kl. 14,25: Kystdefensionen modtager følgende ordre fra søværnskommandoen: Al landlov suspenderet indtil videre.

Kl. 15,25: Gardehusarregimentet modtager ordre om at gå i kvarter i egnen omkring Lyngø.

Kl. 17,00: Bredevad-styrkerne frigives.

Kl. 18,30: Bredevad-styrkerne ankommer til Søgaard.

Kl. 19,00: Ordre fra Søværnskommandoen til kystdefensionen om, at forter og værker skal rømmes og overleveres til den tyske værnemagt.

Kl. 20,00: 14. artilleri-afdelings Esbjerg-gruppe går i kvarter vest for Århus.

A|s Carl Hansens

Rutebilejer

VEJLE

Axel Taul & Co A|s

VEJLE

HEKTOR MALKEMASKINER

Vejle Dampvæveri

Aktieselskab

BRØDRENE GRAM A|s

VOJENS

Aktieselskabet

VEJLE ALBUMINFABRIK

1945

SYDSLESVIG

1957

Mens man i det egentlige Danmark og ikke mindst i Nordslesvig vågnede op som af en ond drøm den 5. maj, gik man i Sydslesvig ind i en ny spændingsperiode.

Den dansksindede befolkning i Sydslesvig havde aldrig følt sig draget mod nazismen, og store dele af den øvrige befolkning følte sig straks skuffede, da de så, hvad målet for nazismen havde været, og hvilke midler den brugte for at nå det, — så, hvad de rige arbejdsmuligheder havde frembragt: krigsmaskiner og ødelæggelsesapparater, — så, at de store løfter var tomme ord, men truslerne realiteter. Flugten bort fra nazismen tøvede ikke, til krigslykken havde vendt sig. Men den fik naturligvis større omfang, da man begyndte at skønne, hvad resultatet måtte blive. Mange mindedes, hvad tiden sammen med Tyskland fra 1864 til nu havde kostet af menneskeliv og materielle værdier gennem to mindre krige og to verdenskrige, mens Danmark havde levet i fred. Og hvad ville fremtiden byde på?

Disse overvejelser var naturligvis negative folkeligt og nationalt set. Men de berygtede arier-attester kunne nok, når de nu genkaldtes i erindringen, fortælle adskilligt om slægtsforbindelser, der førte nordpå. En del havde vel også set og hørt lidt til Claus Eskildsens „Grænselære“, som anskueligt viste det falske og fortegnede i nazismens lære om „blod og jord“. Dertil kom, at mange sydslesvigere var med i besættelses hæren og havde lært Danmark og danske forhold i nogen grad at kende, hvilket ikke styrkede deres tro på nazismens velsignelser.

Alt dette og mere til var med til at fremkalde det sindelagsskifte, som ikke kunne komme til gennembrud, mens nazismens hårde greb føltes om både hånd og hjerte. Men det er urigtigt og uretfærdigt at dømme den orientering mod nord, der viste sig ved nazismens sammenbrud, som væ-

sentlig konjunkturbestemt. Mens derimod den pludselige og voldsomme overgang til nazismen omkring 1930, dømt efter stemmetal, klart var en demonstration mod det styre, som ikke kunne afvende den store krise. Denne overgang var konjunkturbestemt.

Da russerne overskred den tyske grænse, kom flygtningestrømmen som den lavine, der truede Holsten og Sydslesvig med økonomisk ruin og ændrede folkestrukturen katastrofalt. I 1939 var folketallet 350 000. Nu røg det pludselig op på 690 000. Da den lille fødselstilvækst under krigen næppe kunne dække tabet af faldne og tilfangetagne, var tallet på flygtninge og hjemmehørende omtrent lige stort, måske endda størst på flygtningene. Alene af disse grunde var flygtningene ikke netop velkomne. Men navnlig i Sydslesvig, hvor der hverken var nogen særlig industri eller større byer som i Holsten, kunne man forudse, at det folkelige særpræg ville udviskes ved dette fremmede folkeelements tilstedeværelse. Også derfor voksede interessen for forbindelse mod nord. Der oprettedes en „Sydslesvigsk Forening“, hvorfra der i eftersommeren 1945 rettedes en henvendelse til feltmarskal Montgomery om at opnå administrativ adskillelse fra Holsten, for at landsdelen ved flygtningenes fjernelse kunne bevare sin nordiske karakter.

Men denne dansk-orienterede hjemstavnsbevægelse faldt ikke i de britiske myndigheders smag nu. Skyldtes det Danmarks kølige holdning ved kapitulationen? Englænderne forbød ganske simpelt den nyoprettede forening. Dette førte til, at et stort antal af disse „ny-danske“ strømmede over i den „Slesvigske Forening“, som nu tog navnet „Sydslesvigsk Forening“. (Den forbudte forening havde skrevet sit navn på tysk). Ved landdagsvalget i 1947 faldt der 99 000 stemmer på danskorienterede kandi-

dater. Det var 33 % af alle stemmer i landsdelen. Trækker man flygtningestemmerne fra, viser det sig at være over 50 % af de hjemmehørendes stemmer.

Samme udvikling skete for skolens vedkommende. Ved krigens slutning gik 450 børn i 9 danske skoler. Dette lille tal skyldtes det stærke pres på danske forældre i nazitiden. Før krigen var der omkring 950 danske elever, og dette tal ville ganske givet være vokset under friere forhold. Nu steg det hurtigt, og nye skoler blev oprettet, ofte under primitive forhold. I 1947 var der 50 skoler med 12 500 elever.

Dette sindelagsskifte, var det end til dels forårsaget af uafklarede grunde, måtte gøre indtryk både på de britiske myndigheder og i Danmark.

Knud Kristensen, som blev statsminister i november 1945, interesserede sig stærkt for det sydslesvigske problem. Bemærkelsesværdig varm og mandig, men næppe politisk klog, var hans tale i sommeren 1946, hvor han udtalte ønsket om at skaffe alle hjemmehørende i Sydslesvig frihed til nationalt og folkeligt virke for, „når ro er faldet over forholdene og befolkningen“, at få „en tilkendegivelse af, hvor den hjemmehørende befolkning ønsker at høre til“. Egentlig var der ikke noget anmassende i denne udtalelse. Efter første verdenskrig var tanken om frihed til kulturelt arbejde for og støtte til et nationalt mindretal over grænserne knæsat. Folkenes selvbestemmelsesret ligestå. Måske var der andre motiver bag, når Knud Kristensen fra nu af blev så stærkt angrebet. Måske bidrog hans slutreplik i talen, hvor han med en lille ændring brugte Paludan-Müllers digt: „Sydslesvig genvundet — folkeligt, nationalt, kulturelt og dernæst politisk — det er kampens mål!“ til at bringe ham i modsætning til dele af hans eget parti.

I den følgende tid lød der stærke ord for og imod hensyntagen til den nye danske bevægelse i Sydslesvig. Det førte til, at den engelske regering for at skabe klarhed og ro om spørgsmålet, erklærede sig rede til at overveje et af tre forslag fra Dan-

AUGUST HANSEN
Farver - Lakker - Tapeter
Vestergade 29 - Vejle

**VEJLE STEVEDORE- &
SPEDITIONSFORRETNING**

ANDERS BACH A/S
Vejle

**G. FUNDERS REBSLAGERI &
BØRSTEFABRIK**
Vejle

OTTO HANSEN & CO.
Vejle

**A/S VEJLE
MÆLKEKOMPAGNI**

**HANS JENSENS
MASKINBYGGERI**
Vejle

I. C. SØRENSEN
VEJLE

BRØDRENE TAUL A/S
Vejle Tlf. 3800 (3 lin.)

**N. A. JØRGENSEN'S
MØBELFABRIK**
Bramminge

**BJERRINGBRO
PUMPEFABRIK**

KJELDSSEN
Manufaktur & herreekvipering
Holsted st. - Tlf. 66

HARALD PETERSEN & SØN A/S
Postgiro 7434 — Vejle — Telefon 3400

TH. HOLMSKOV & CO.
Vestre Engvej — Vejle — Tlf. 2614 (fl. lin.)

VEJLE BOLTE- & MØTRIKFABRIK
AKTIESELSKAB

VEJLE AMTS FOLKEBLAD

LANDBOSPAREKASSEN I VEJLE

A/S AUTOGAARDEN, VEJLE
Autoriseret VOLVO forhandler — Salg - Reparation - Service
Enghavevej 30 — Tlf. 238 - 504 - 1738

TH. LISSAU
JYDSK RULLEGARDINFABRIK A/S

VEJLE

**HOLSTED
SPARE- & LAANEKASSE**

mark: 1) En befolkningsudveksling, 2) en folkeafstemning med efterfølgende grænseregulering, eller 3) en grænseregulering uden folkeafstemning.

Efter indgående drøftelser i København blev resultatet en afvisning af det britiske tilbud med den begrundelse, at det endnu ikke var afklaret, om det sindelagsskifte, der havde fundet sted hos mange sydslesvigere, var af varig karakter.

Heraf fulgte, at det sydslesvigske problem slet ikke blev drøftet under forberedelserne til fredskonferencen.

For de helt bevidste danske var regeringens kølige holdning nedslående, men uden indflydelse på deres stillingtagen. Mange af dem, for hvem orienteringen mod nord var ny, ræsonnerede vel som så: når Danmark ikke vil have os, hvorfor så døje de ubehageligheder, der let kan følge af at høre til et nationalt mindretal under tysk styre. Nogle gik af trods. Den nedgang, som nu begyndte for de danske stemmer, skyldtes uden tvivl sådanne stemninger. Ved landdagsvalget i 1954 faldt der kun 42 000 stemmer på danske kandidater. Under fri forholdstalsvalg måde ville det have givet 3 mandater. Ifølge den berygtede 5 pct.s klausul gav det ingen, mens det tyske mindretals repræsentant fra Nordslesvig sad tryk på sin stol med 9 721 stemmer bag sig. Denne klausul har dog været ude for så megen kritik, at den ikke vil gælde ved næste valg.

Tilstrømningen til den danske skole var stærk. Når det lykkedes at klare de derved opståede krav, skyldtes det den danske rigsdags og regerings enige vilje til at yde hjælp og en kraftig indsats fra Sønderjydske Skoleforenings, Grænseforeningens og Privates side, ligesom Sprogforeningen ydede værdifuld hjælp til folkeligt oplysningsarbejde. Og et stort tal af dygtige lærerkræfter meldte sig til tjeneste. I 1953 var der 90 danske skoler med 10 884 elever. Det var rimeligt, at elevtallet måtte dale sammen med stemmetallet. I 1956 var der 6 728 elever i danske skoler og 935 børn i danske børnehaver. Ved vurderingen af nedgangen må man være opmærksom på, at også det ty-

ske børnetal er nedadgående. I Tyskland har man som følge af krigen nu „små“ årgange i modsætning til Danmarks „store“.

Årsmøderne viser, at der er en vilstærk danskhed i Sydslesvig, og den taber ikke i styrke det, som den under forholdenes indflydelse for en tid må tabe i tal.

Chr. Demuth.

Kendt bog om modstandskampen udkommer i ny udgave

Hans Edvard Teglers:

Kæmp for alt hvad du har kært

Søren Lunds Forlag, Aarhus.

Pris: kr. 9,75.

Efter ca. 12 års forløb er det mærkeligt atter at læse Teglers bog, der nu er kommet i ny udgave. Bogen gjorde et dybt indtryk, da man læste den i 1945, medens man endnu havde begivenhederne fra besættelsen tæt inde på livet. Det er forunderligt at genopleve en tid, der trods alt er ved at glide i baggrunden — selv for de, der var personligt implicerede i modstandskampen.

Man opdager, medens man læser bogen, at man ikke har glemt den; hvert kapitel og hver episode står prentet i underbevidstheden og dukker nu frem igen. Hvor mange bøger kan man sige det om?

Forfatteren gik som 17-årig skole-dreng ind i modstandskampen, var med til mindre sabotager, men blev hurtigt fuldstændig opslugt af det illegale liv. På et ret tidligt tidspunkt blev han arresteret af det danske politi og sat i Vestre fængsel. Ved at simulere syg lykkedes det ham at blive anbragt på Sct. Hans hospital, hvor man forgæves forsøgte at finde ud af hans mærkelige sindslidelse. Fra hospitalet blev han befriet af sine kammerater og vendte tilbage til sin færdige virksomhed.

Efterhånden som tyskerne fik overtaget det danske politis funktioner, blev kampen hårdere og mere hensynsløs, og mange af kammeraterne blev fængslede, dræbt eller sendt til tyske koncentrationslejre, medens atter andre måtte flygte til Sverige for at komme i sikkerhed. Til sidst stod forfatteren tilbage med ganske få kammerater og måtte medvirke til

genopbygningen af den illegale organisation. Han blev, trods sin ungdom, kompagnichef i „Holger Danske“ med ca. 50 mand under sig.

„Holger Danske“ var en af de mest aktive kampgrupper, og det var ikke blot store sabotagehandlinger, der blev udført, også stikkerlikvidationer måtte man deltage i, og flere gange var man i direkte ildkamp med Gestapo.

Bogen er skrevet ganske uden forherligelse af kampen, uden falsk romantik eller forsøg på effektjageri. Der berettes nøgternt, i korte sætninger og knap stil om de mange aktioner, og der berettes om det mærkelige underjordiske liv, der levedes af så mange i disse krigens år.

Stilen kan minde om Hemingway og andre moderne amerikanske skribenter; den bevægede handling og det hårde, usentimentale liv har strammet fortællemanen; her er ikke plads for omsvøb, forklaringer og undskyldninger.

Det må være interessant og lærerigt for ungdommen af idag at læse en sådan bog, og mon den ikke vil føle sig tiltalt af den blufærdige skildring af en dødsstung tid. De, der i krigens år havde den glæde at være på nærmeste hold af ungdommen, vil kunne bekræfte, at sådan var de bedste af den.

„Kæmp for alt hvad du har kært“ er en af de bøger om besættelsestid og modstandskamp, der vil blive stående i litteraturen og vil blive læst af kommende generationer.

OLAV HOLST.

FRIHEDSMUSEET STÅR FÆRDIG OM KORT TID

Man er interesseret i yderligere genstande fra modstandskampen

Bygningerne til Danmarks Frihedsmuseum på Esplanaden i København vil, som man hele tiden har regnet med, stå færdig sidst i denne måned, og først i september begynder Nationalmuseet flytningen af samlingerne fra Frederiksholms Kanal til det nye museum, hvis indvielse vil finde sted engang i oktober.

Selv om samlingerne fra besættelsestiden og frihedskampen, der nu en årrække har haft sin plads på Na-

**PRIVATBANKEN
FOR VIBORG OG OMEGN**
Aktieselskab

SCHUMANN'S
HERREMAGASIN
MATHIASGADE 64 · TELEFON 342
VIBORG

POUL REFFSKIER
Materiel- og farvehandel
Viborg

Slagtermester
M. SCHÜTT
Viborg

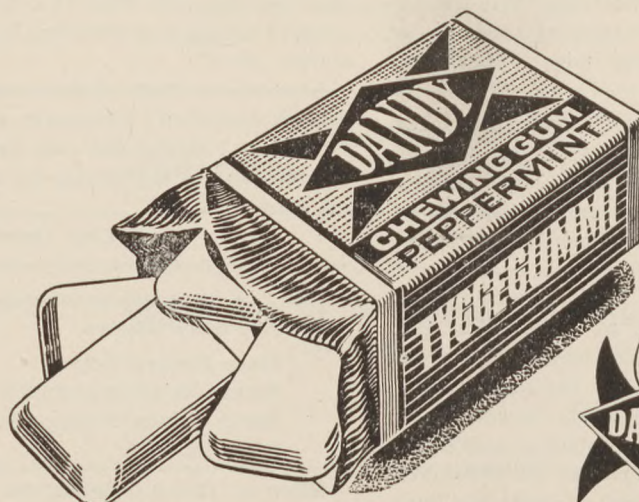
**LANDBOERNES MØBELMAGA-
SIN** — Vestergade 4, Viborg

MOGENS KLITGAARD
Viborg

**VIBORG-HOBRO
RUTEBILER
PAN BUS LINIER**
Vesterbrogade 16
Viborg — Tlf. 1027

**BANKEN FOR BRØRUP
&
OMEGN**

**SØREN WILLADSENS
MØBELFABRIK**
Vejen

DANDY - kvikker bestandig

C. F. CHRISTIANSEN
KONDITORI

TLF. 425

VEJLE

TLF. 468

THISTED & WARRER
VEJLE

PETER GORRISSEN

VEJLE

BØJE & BRØCHER A/S
Aut. Ford forhdl.

Tlf. 2601 (4 lin.)

Vejle

VEJEN SPAREKASSE

TAGPAPFABRIKKEN PHØNIX
AKTIESELSKAB

VEJEN

tionalmuseet, giver et ret alsidigt billede af modstandskampen og befolkningens levevilkår under krigen, er Frihedsmuseet, der bliver en ny afdeling under Nationalmuseet, interesseret i at komme i forbindelse med borgere, som er i besiddelse af ting, de mener har interesse for Frihedsmuseet. Sådanne genstande vil efter 1. september kunne afleveres eller sendes til museet på Esplanaden.

Som bekendt kan tidligere modstandsgrupper, der har været tilslut-

tet Danmarks Frihedsråd, støtte Frihedsmuseet ved at købe „mursten“. Til dato er der solgt et halvt hundrede sådanne sten, hvori indhugges de pågældende gruppers navne. Prisen er 50 kr. pr. sten plus 2,50 kr. for hvert bogstav. Præsidiets håber, at der endnu er mange flere grupper, som på denne måde vil være med til at støtte Frihedsmuseet. Henvendelsen om køb af mursten bedes rettet til Frihedsmuseets kontor, Studiestræde 45, København K.

Forøgelse af den internationale flygtningehjælp

Forretningsudvalget for De forenede Nationers Flygtningefond (UNREF), som oprettedes af FNs Generalforsamling i 1954, har holdt møde i Geneve. Udvalget, der består af repræsentanter for 21 stater med nordmanden J. Cappelen som formand, vedtog enstemmigt en resolution, hvori det henstilles til FNs højkommissær for Flygtninge, Auguste R. Lindt, at intensivere UNREF-programmet „i størst mulige udstrækning“ med henblik på hurtigt at opnå en varig løsning for de flygtninge, der endnu bor i flygtningelejre. Yderligere henstilles det, at højkommissæren skal vedblive at søge at finde løsninger også for de flygtninge, som bor udenfor lejrene. Forretningsudvalget anbefalede, at den nødvendige finansiering skulle bestrides af FNs og særorganisationernes medlemsstater og da navnlig de lande, der hidtil ikke har ydet bidrag til Flygtningefonden.

Forretningsudvalget havde fået forelagt et af Flygtninge-Højkommissariatet udarbejdet memorandum, ifølge hvilket man må regne med 30.000 flygtninge i lejrene ved udgangen af 1958, hvis bidragene kun indgår med beløb svarende til de hidtidige.

VERDEN BØR INDRETTE SIG PÅ, AT FLYGTNINGE-PROBLEMET ER PERMANENT

Siden første verdenskrig har man stadig haft flygtningeproblemer, og strømmen af flygtninge i forbindelse med den ungarske krise sidste efterår viser endnu en gang, at der er al grund for verdens nationer til at ofre

dette spørgsmål større opmærksomhed, fastsloges det på et møde i Geneve, arrangeret af en række internationale organisationer i samarbejde med F.N.s højkommissariat for flygtninge til drøftelse af nye forholdsregler, der kan løse flygtningenes problemer.

På mødet gik man ind for, at lande, der har en sådan geografisk og politisk beliggenhed, at de kan forudse muligheden af en flygtningestrøm, hvis den politiske balance forrykkes, i god tid bør planlægge aktioner til løsning af flygtningespørgsmålet, således at man ikke kommer ud for det samme kaos, der så ofte er fulgt i en flygtningeinvasions spor. Som led i en større samlet kriseplan bør man regne med oprettelse af grænsestationer til modtagelse, registrering og videre-dirigering af flygtninge, og man bør også i denne forbindelse — statslige myndigheder og frivillige hjælpeorganisationer i samarbejde — forberede sig på at kunne give flygtningene husly og mad. F.N.s højkommissariat for flygtninge bør her anvendes som den øverste internationale koordinerende instans.

700.000 FLYGTNINGE I HONGKONG

Mødet, der havde samlet 150 repræsentanter for over 70 organisationer, gav udtryk for sin anerkendelse af den indsats, der er gjort for de ungarske flygtninge, men understregede samtidig, at dette arbejde langtfra kan betragtes som afsluttet. Både Østrig og Jugoslavien har stadig betydelige kontingenter ungarere, der

endnu venter på en løsning af deres fremtidsproblemer.

Mødet fandt det naturligt, at især de ungarske flygtninges problemer har beskæftiget verden i den seneste tid, men også for andre flygtningekategoriens vedkommende bør arbejdet føres videre. 22 millioner mennesker i Asien blev flygtninge i forbindelse med de politiske omvæltninger efter den anden verdenskrig. I Kina findes der 15.000 europæiske flygtninge, hvoraf adskillige er fra årene omkring den russiske revolution og første verdenskrig — med andre ord folk, der nu i 40 år forgæves har ventet på at få et permanent hjem. Der opholder sig 700.000 flygtninge i Hongkong. I alle disse tilfælde drejer det sig om mennesker, der hver dag håber på en løsning, som er blevet lovet dem, men som endnu ikke er kommet.

EN MILLION I NÆRORIENTEN

De arabiske flygtninge i Nærorienten udgør næsten en million, og også her er problemet efterhånden ved at være gammelt og næsten permanent. Hvad disse mennesker angik, fremhævede en af de delegerede, dr. E. Rees, at to af de tre klassiske udveje næppe vil kunne komme på tale — nemlig tilbagevenden eller udvandring. Hjemsendelse har i det hele taget vist sig at være en mere teoretisk end praktisk løsning — det er et yderst beskedent antal flygtninge, der hidtil er vendt tilbage. Og udvandring er for arabernes vedkommende en lige så teoretisk løsning, da ingen immigrationslande har villet give dem adgang i større omfang.

For de arabiske flygtninge i Nærorienten er der således kun den sidste udvej tilbage — nemlig at søge at få dem til at gro fast i de nye lande, hvor de nu befinder sig, og at skaffe dem hjem og arbejde. Det er i denne forbindelse en fordel, understreger dr. Rees, at der i disse lande findes et udækket behov for arbejdskraft. F.N. har derfor stillet midler til rådighed for oplæring og bosættelse af flygtninge. Det drejer sig i øjeblikket om en ikke-anvendt sum på 200 mill. dollars, som i høj grad vil kunne lette bestræbelserne på at løse dette problem.

<p>KR. EYBYE Hobro Jernhandel Vestergade 8 Hobro</p>
<p>HANS NIELSEN & MARTIN NIELSEN Entreprenør- & ingeniørfirma Hobro — Tlf. 120</p>
<p>GULDSMED BØRGE HANSEN Tlf. 73 Brønderslev</p>
<p>CEMENTSTØBERIERNES REDSKABSFORSYNING Brønderslev</p>
<p>P. HARDAHL Købmand Brønderslev</p>
<p>EINER BERTELSEN Tapet- og farvehandel Brønderslev</p>
<p>HAGBART N. SIMONSEN Kolonial - Vin - Delikatesse Tlf. 147 - Brønderslev</p>
<p>Aktieselskabet BRØNDERSLEV BANK</p>
<p>A. JUUL LARSEN Østergade 15 Brønderslev Tlf. 64</p>
<p>K. POULSEN Gørtleri og metalstøberi Brønderslev</p>
<p>JØRGEN WALSTED Tlf. 1865 Frederikshavn</p>
<p>E. GRAVESEN A/S Tlf. 5 Dronninglund</p>
<p>Aktieselskabet VRAA BANK</p>
<p>MARIUS GRAM Vraa</p>

<p>HOBRO AUTO OPHUG OG PRODUKTFORRETNING Tlf. 568 — Hobro</p>	<p>S. K. JØRGENSEN (Vestergaard's efft.) Murermester - Hobro - Tlf. 119</p>
<p>AKTIESELSKABET PEDERSHAAB JERNSTØBERI Brønderslev</p>	
<p>A/S BJERREGAARD, NOE & CO. Aut. General Motors forhandler Brogade 40 — Hobro — Tlf. 411</p>	
<p>HAA DO WOT I HOBRO?</p>	
<p>AKTIESELSKABET BLAAKILDE MØLLES FABRIKKER HOBRO</p>	
<p>HOLM & RASMUSSEN Adelgade 25, Hobro Møbler — Inventar</p>	<p>MASCOT Hobro</p>
<p>I/S VESTERGAARDS BOGTRYKKERI Hjørring</p>	<p>A/S M. J. BALLINGS SØNNER Hjørring</p>
<p>BIRK & BOE Hjørring</p>	<p>A/S CHR. HOLMEN Hjørring</p>
<p>ANDR. JENSEN & SØN Cykler en gros Tlf. 407 Hjørring</p>	<p>HANS KAAS Hjørring</p>
<p>ANDELSMEJERIET „LØKKEN“ Tlf. 14</p>	
<p>HOSTRUP TEGLVÆRK Hobro</p>	<p>A/S OVE CHRISTENSEN Maskinfabrik & skibssmedie Hirtshals — Tlf. 99 - 139</p>
<p>„NEPTUN“ v. Wiktor Olesen Hirtshals</p>	<p>HANS SVENDSENS SKIBSBYGGERI Hirtshals Tlf. 132</p>
<p>A/S VRAA KORN- & FODERSTOFFORRETNING JUUL BERTELSEN Vraa</p>	

23/6.

Proces mod uhyggelig Auschwitz-læge udsat.

Domstol, der behandler sagen mod kvindelægen Clauberg, nægter at lade tidligere fanger møde som medanklagere.

Processen mod den uhyggelige kvindelæge fra Auschwitz koncentrationslejr, professor Carl Clauberg, er påny blevet udsat som følge af en overraskende kendelse fra en domstol i Kiel, og sagen menes derefter ikke mere at kunne komme for en domstol i dette år.

Eksperimenterede med steriliseringer.

Professor Clauberg er manden, som i Auschwitz eksperimenterede med sterilisering af kvindelige jødiske fanger og sigøjnerkvinder. Han er anklaget for fire tilfælde af sterilisation med døden til følge og i 170 tilfælde, som resulterede i alvorlige legemsbeskadigelser. Statsadvokaten mener, at han har mange flere, sandsynligvis tusinder, af sterilisationer på samvittigheden, men så mange år efter har det ikke været anklagemyndigheden muligt at finde beviser for mere end disse 174 tilfælde.

En halv snes jødiske kvinder, der nu lever i Sverige og andre lande, har ønsket at bistå statsadvokat Thamm (der selv har siddet i nazistisk koncentrationslejr) som medanklagere, hvilket har hjemmel i den tyske lovgivning. Men domstolen i Kiel har i går nægtet at lade dem møde som medanklagere. Følgen er nu den, at statsadvokaten må træffe nye dispositioner, hvilket vil trække så længe ud, at processen ikke kan begynde i år. Det var ellers meningen, at Clauberg skulle for retten i denne eller næste måned. Den største betydning har kendelsen derved, at processen nu mister meget af det indhold, som ville have givet den tidshistoriske og politiske baggrund en klarere karakter.

Professor dr. Clauberg, der om kort tid skulle have været stillet for retten i Kiel, anklaget for alvorlige forbrydelser i tyske koncentrationslejre, døde den 9. aug. i et sygehus i Kiel.

Efter hvad Justits-Pressetjenesten i Kiel meddeler, blev dr. Clauberg, der befandt sig i undersøgelsesarrest, pludselig syg. Efter en lægeundersøgelse blev han overført til sygehuset med symptomer på et alvorligt slagtilfælde.

Den retssag, som anklagemyndigheden i Kiel har betegnet som „den største proces siden verdenskrigen“, bortfalder dermed. Den retslige forundersøgelse mod dr. Clauberg blev indledet i maj.

23/6.

EN SØD PLANTE.

Den tidligere nazistiske kredsleder Rudolph Sempf har af byen Bad Wildungen krævet erstatning for sine tabte nazistiske uniformer til en værdi af 1000 mark. Alt i alt kræver Sempf, som under Hitler var borgmester i byen, 16.000 mark i erstatning for tabt indbo og beklædningsgenstande. Tabet skal være opstået ved de allierede troppers indmarch i 1945.

Byrådet har tilbudt ham en erstatning på 4000 mark, hvilket han har afvist. Nu undersøger magistraten i Bad Wildungen, om man overhovedet er erstatningspligtig.

23/6.

4¼ million tyskere forsvandt i krigen.

Lederen af det vesttyske Røde Kors' efterretningstjeneste, dr. W. Wagner, hævdede i går, at godt 90.000 tyskere stadig befinder sig i Sovjetunionen.

Det vesttyske Røde Kors, som samarbejder med det sovjetiske Røde Kors, har i løbet af de sidste 12 måneder lokaliseret 57.000 tyskere i Sovjetunionen.

Wagner udtalte fornylig, at 4¼ million tyske civile og soldater forsvandt under den anden verdenskrig.

25/6.

Antisemitisk tysk officer for retten.

En kaptajn i den nye vesttyske hær

er blevet suspenderet af tjenesten for at have kaldt en af sine underordnede „en beskidt jøde“, meddelte det vesttyske forsvarsministerium i dag.

Kaptajnen havde kommandoen over et ingeniørkompagni med station i München, og han beskyldes for i spirituspåvirket tilstand at have sagt en række fornærmende bemærkninger til en soldat med hentydning til hans jødiske afstamning. Episoden overværedes af flere vidner.

Forsvarsministeriets talsmand sagde, at formålet med suspensionen var at statuere et eksempel og forhindre en genoplivelse af hitlertidens antisemitisme i hæren. Der vil blive rejst sag mod kaptajnen ved en civil domstol, da der ikke er militære domstole i Vesttyskland.

4/7.

KZ-bøddel i tugthus.

Den tidligere SS-underfører Franz-Christian Weck blev i går i Weiden idømt 5½ års tugthus for medskyld i 20 mord i nazikoncentrationslejren Flossenbürg. Allerede i fjor blev han idømt tre års tugthus, men statsadvokaten indgav appel. Fire års tugthus, som den anklagede har afsonet i Østtyskland efter krigen for den samme forbrydelse, trækkes fra straffen.

6/7.

Ti SS'er anklaget for drab på jøder.

Ti tidligere nazistiske SS- og gestapofolk, der i en lang årrække efter krigen holdt sig skjult i Vesttyskland under falske navne, stilles nu for tysk ret. Anklagerne omfatter bl. a. drab på 5.502 mennesker.

Den tyske statsadvokat har udarbejdet anklageskrifter efter 13 måneders politiundersøgelser. Tre af de anklagede gøres direkte ansvarlige for nedskydningen af de 5.502 jøder. Drabene fandt sted i 1941 i Litauen. De syv øvrige anklagede i sagen tiltales for meddelagtighed i masse-mordene.

Alle ti anklagede var medlemmer af den såkaldte „Einsatzgruppe Tilsit“, der var rekrutteret blandt særlig „fremragende SS- og gestapofolk“.

**HJØRRING AMTS
ANDELS-
SVINESLAGTERI**

CHR. H. NIELSEN JUN.
AKTIESELSKAB
HJØRRING

A/S HJØRRING AUTOHANDEL
Springvandsplads 1
Hjørring

SÆBY ANDELSMEJERI
Sæby — Tlf. 388

**MINERALVANDSFABRIKKEN
„SÆBY“**
E. D. Christensen - Sæby 335

HARALD CARSTENS
Sæby

SÆBY MOTOR COMPAGNI
Sæby

CHRISTENSEN & SØNNER
Sæby

**FRODE THOMSEN'S
SKOTØJSMAGASIN**
Sæby

JOHAN DAMSGAARD
KOLONIAL & SKIBSHANDEL
TELF. 63 - 963
FREDERIKSHAVN

AKTIESELSKABET
HJØRRING DISKONTOBANK
STIFTET 1855

HJØRRING
MØBEL- OG MADRASFABRIK

SPAREKASSEN FOR HJØRRING BY OG OMEGN
STIFTET 1844

A/S SÆBY FISKE-INDUSTRI
SÆBY

AKTIESELSKABET
SÆBY BANK

SÆBY OG OMEGNS SPAREKASSE

SINDAL CEMENTSTØBERI
JOHS. WESTMARK — TLF. 59

HIRTSHALS VAADBINDERI
TELF. 108 - 328

20/7.

Anne Franks hus som mindesmærke.

Det hus, hvor Anne Frank skrev sin dagbog, vil blive omdannet til et mindesmærke for den unge pige.

Formanden for det nylig oprettede „Anne Frank fond“, F. B. Bakels, udtaler, at det hus, hvor Anne Frank

Anne Frank.

skrev sin dagbog, er blevet købt og nu skal tjene til at bevare mindet om de hollandske jøder, der blev deporteret og myrdet af nazisterne.

Rummet bag reolen, hvor Anne Frank og hendes familie holdt sig skjult så længe, vil blive restaureret, og selve huset skal gøres til mødested for unge fra hele verden.

23/7.

Forlagsdirektør fra Neuen- gamme.

Tirsdag den 23. juli fejrede Det schönbergske Forlag 100 års jubilæum.

Forlaget fik i sin tid sit ry, som det forlag, der sendte Grundtvigs bøger ud i verden.

I 1941 blev Freddie Bierberg eneindehaver af forlaget. Han udbyggede og styrkede forlagets position. Det blev dog kun få år, han fik lov at virke som eneindehaver. Freddie Bierberg deltog tidligt i modstandsbevægelsen under besættelsen, og han blev i 1944 arresteret af tyskerne og samme år i december døde han i KZ-lejren Neuengamme.

27/7.

International komité:

„Ingen egentlige KZ-lejre i Algier“.

En delegation fra Den internationale Kommission mod Koncentrationslejr-metoder erklærede i en rapport, der offentliggjordes i dag, at den under et 14 dages besøg i Algier ikke fandt koncentrationslejre „i dette ords egentlige betydning“. Derimod er kommissionens udsender blevet overbevist om, at arresterede personer i visse tilfælde har været underkastet tortur.

Delegationen er blevet forsikret om, at der blev gjort alt „for at gøre en ende på tortur og bortførelser“, og den er overbevist om, at „disse metoder ikke er almindelige“.

I samarbejde med regeringen.

Den internationale kommission mod koncentrationslejr-metoder er en sammenslutning af vesteuropæere, der har siddet som fanger i Hitler-tidens koncentrationslejre. Delegationens besøg fandt sted i samarbejde med den franske regering. Konsejlspræsident Bourgès-Maunoury havde givet sin tilladelse, efter at hans forgænger Guy Mollet allerede havde truffet forberedelser til besøget. Dette fandt sted i tiden 18. juni—5. juli under ledelse af kommissionens formand, den belgiske dr. Georges André. Rapporten er underskrevet af formanden og to andre deltagere i rejsen, den norske journalist, fru Lise Børsum og den hollandske sagfører Cornelius van Rij, der er medlem af Amsterdams byråd.

Delegationen, der havde fuld frihed til at foretage enhver undersøgelse, har ikke nogen fornemmelse af, at der findes hemmelige lejre i Algier, eller andre lejre end de forvaringslejre, man havde lejlighed til at besøge, fastslås det i rapporten. Delegationen kunne frit tale med alle fanger, både i fængsler og lejre, uden at andre var til stede. De internerede syntes at nyde stor bevægelses- og beskæftigelsesfrihed, tilføjes det.

Delegationen fandt heller ikke noget tegn på krænkelse af retten til forsvar ved de civile eller militære domstole, selv om det frembød visse

vanskeligheder i så henseende, at en del sagførere var arresteret for samarbejde med oprørerne.

6/8.

Norsk røst om 9. april.

400 historikere fra de 5 nordiske lande åbnede i dag et Nordisk Historikermøde på Århus universitet. Der var 118 deltagere fra Danmark, 110 fra Sverige, 74 fra Finland, 56 fra Norge og 1 fra Island. Det er første gang siden 30'erne, denne kongres holdes i Danmark og første gang i Århus.

Legations-advarslerne.

Overretssagfører Sverre Hartmann, Oslo, belyste advarslerne i de nordiske legationer i udlandet forud for 9. april 1940. Han har på eget initiativ foretaget omfattende undersøgelser ikke mindst hos tyske kilder og har fremskaffet et betydeligt materiale om dette spørgsmål.

9/8.

Den danske stemme fra London siger farvel.

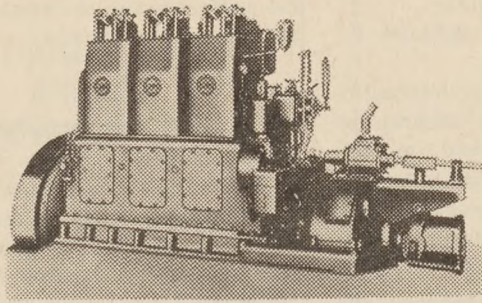
Christmas Møller taler fra B.B.C.

I aften sagde BBC's danske udsendelse farvel efter godt 17 års arbejde, idet man nu afslutter de danske udsendelser fra London af sparehensyn.

BBC's danske udsendelser påbegyndtes allerede den 9. april 1940, altså nøjagtig samme dato, som den tyske okkupation af Danmark fandt sted.

Man fik samme dag et hjørne stillet til rådighed i BBC's store bygning. Man var naboer til Holland.

Gennem hele besættelsestiden var

Gamma Diesel Motorer
til ethvert formål
i størrelse fra 20 til 250 HK

Motorfabrikken „GAMMA“
Frederikshavn

<p>O. S. IDSKOU Frederikshavn Telefon 346 - 1374</p>	<p>EMIL SØRENSENS EFTF. Elektroinstallation Frederikshavn</p>	<p>ELECTRA Elektroinstallationsfirma Frederikshavn</p>
<p>Forsikrings-aktieselskabet „SKANDINAVIA“ Danmarksgade 34, Frederikshavn</p>	<p>SALON „HENNA“ Kollsvej - Frederikshavn</p>	<p>HAVNEGADES LÆDERHANDEL Axel Jørgensen Tlf. 244 - Frederikshavn</p>
<p>TLF. 688 WÆHRENS TLF. 209 Renseri - Vaskeri - Skræderi FREDERIKSHAVN</p>	<p>C. CHRISTENSEN & SØN Bageri & conditori Tlf. 34 Frederikshavn</p>	<p>E. V. DYHR Danmarksgade 70 Tlf. 263 Frederikshavn</p>
<p>CAFE „GINE“ FREDERIKSHAVN</p>		
<p>JOHS. JOHANSENS TRÆLASTHANDEL A/S FREDERIKSHAVN</p>		
<p>AKTIESELSKABET HANDELS- OG LANDBRUGSBANKEN I HJØRRING</p>		
<p>A/S JENSEN & KJÆRSGAARD HJØRRING</p>		
<p>CHR. KJÆRGAARD AKTIESELSKAB TELF. 1021 HJØRRING TELF. 1022</p>		

LEVERANDØR TIL DET KGL. DANSKE HOF

OXFORD

Biscuits

<p>ARIEL - DKW - HOREX SALGS-CENTRALEN Brogade 6 Nørresundby</p>	<p>NØRRESUNDBY BRØNDANSTALT A. BACH & SØN</p>	
<p>TECTUM A. m. b. A. Durisolfabrikken, Nr. Sundby</p>	<p>A/S A. ANDERSENS STAALVAREFABRIK GODTHAAB ST.</p>	
<p>L. GREGERSEN Vognmand Tlf. 21103 Nr. Sundby</p>	<p>M. THOMSEN STØTT & SØN AALBORG</p>	
<p>A/S CHRISTIANSEN & NIELSEN Trælasthan Aalborg</p>	<p>AALBORG LITOGRAFISKE ANSTALT</p>	
	<p>ANDERSEN & CORDES A/S AALBORG</p>	
<p>AALBORG STANSEVÆRK Ryesgade 47 - Tlf. 34659 - Aalborg</p>	<p>A/S AALBORG RUTEBILSTATION</p>	
<p>NORDJYDSK TRAADVAREFABRIK Aalborg</p>	<p>AALBORG AMTS ANDELS- SMØRSALGSFORENING</p>	<p>KNUD ENGSIG Aalborg</p>
<p>RENSNING - FARVNING „JYLLAND“S DAMPFARVERI Nørregade 5 — Aalborg</p>	<p>A/S FREDERIKSHAVNS SAVVÆRK OG TØMMERHANDEL P. MADSEN</p>	
<p>CEMENTARBEJDERNES FAGFORENING Kjellerupsgade 12 Aalborg</p>	<p>A/S FREDERIKSHAVNS FISKEHERMETIK & KONSERVERINGSFABRIK FREDERIKSHAVN</p>	
<p>HERNING Carl Davidsen Algade 10—12 Aalborg</p>	<p>TAGE RAMBUSCH Frederikshavn</p>	<p>FREDERIKSHAVN MINERALVANDSFABRIK Tlf. 520</p>
<p>OVE WRIST Skibsproviantering Aalborg — Tlf. 1347</p>	<p>H. C. JENSEN Herreekvipering Telefon 120 Frederikshavn</p>	
<p>J. C. ESPERSEN & SØN Aalborg</p>		

OSCAR SKOUGAARD

AUT. INSTALLATØR
TELEFON 4 13 45
SKAGEN

**A/S SKAGEN
KUL- OG
TRÆLASTFORRETNING**

SKAGENS FISKEAUKTION
Aage Geisnæs

**NORDSØEN
FISKEKONSERVES A/S**
Tlf. 41116 — Skagen

ANDR. JENSEN & SØNNER
Maskinfabrik
Skagen

**MOTORFABRIKKEN
GRENEN A/S**
Skagen

HARALD CHRISTIANSEN
Kolonial & skibsproviantering
Skagen

**TRIKOHL-RENSERIET
VI-KA**
Tlf. Skagen 41276

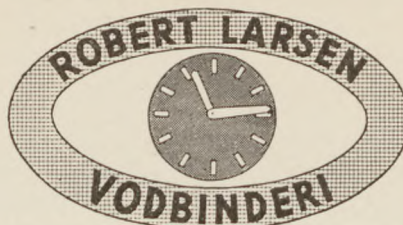
I. C. SØHOLM
Skagen

GADE NIELSEN
Aut. el-installatør
Skagen

RASMUS CLAUSEN & SØNNER
Fiskeeksport
Tlf. Elling 30 — Strandby

STRANDBY SKIBSVÆRFT
N. Chr. Hjørnet & Sønner

VÆRKSTED:
TLF. 42323

PRIVAT:
TLF. 42332
SKAGEN

ANDERSEN & SØRRIG
MASKINFABRIK
SKAGEN

CHR. CHRISTENSENS MASKINFABRIK
v. Sv. Aa. Larsen & O. Rathje
SKAGEN

SÆBY JERNSTØBERI & MASKINFABRIK A/S

OLUF MYHRMANN
Sæby

SÆBY BOGTRYKKERI
Rich. Simonsen

BRDR. NIPPER
SKIBSBYGGERI
SKAGEN

Aktieselskabet
SKAGENS BANK

**SPAREKASSEN
FOR SKAGEN OG OMEGN**

den danske udsendelse stærkt aflyttet, og de tyske støjsendere blev modsvaret af pejleapparater i de mange små og store danske hjem.

Den danske stemme bragte Christmas Møllers taler til Danmark, og herfra kom til den danske befolkning det ubeskriveligt dejlige kapitulationsbudskab til en befolkning, hvis nerver efterhånden stod på højkant.

København.

I en alder af godt 60 år er en af vore kammerater afgået ved døden. Det er Hans Chr. Henry Petersen, bedst kendt under de to sidste navne.

Henry Petersen gjorde turen over Vestre Fængsel, Neuengamme til Porta Westphalica, men hans gode ven, kaptajn Nellemose, blev dernede, og efter hjemkomsten var Henry Petersen mest af alt opfyldt af een tanke, nemlig at hente vennen hjem, så han kunne komme til at hvile i dansk jord. Der lå et venskab på 30 år bag.

Men det stod ret hurtigt klart for Henry Petersen, at han ikke kunne hente een hjem. Han måtte have alle 11 danskere, der var begravet på Husum kirkegård, ført hjem til Danmark.

Der fulgte lange og besværlige forhandlinger, men den 4. juli kunne gravarbejdet påbegyndes, og den 6. juli var man ved grænsestationen i Sæd med zinkkisterne, og den 8. juli holdtes en højtidelighed i Tønder kirke.

Fra Tønder sendtes hver enkelt til sin hjemstavn.

Det er letforståeligt, at Henry Petersen var glad og stolt over det vellykket overståede arbejde. Tandlægekort og andet var benyttet til identificeringen, og dr. med. Paul Thygesen indestod for, at de hjembragte virkelig var de navngivne.

De sidste år var Henry Petersen ansat hos BP på Redmolen. Han levede alene.

Sjællandsafdelingen.

Sjællandsafdelingen af Gestapofangerne havde lørdag den 17. aug. en vellykket tur til Næstved. De 30 pladser i rutebilen var meget hurtigt overtegnet, idet der meldte sig 40 delta-

gere. Man klarede situationen ved, at nogle kørte i privatbiler.

Man startede fra Grøntorvet kl. 16. Ved stenen i Osted over de faldne modstandsfolk var det første ophold. I Næstved tilbragte man nogle hyggelige timer ved et kammeratligt samvær.

☆

TAK!

Til min 50-års fødselsdag modtog jeg et meget stort antal hilsener i form af breve, telegrammer, blomster og gaver.

Jeg takker hjerteligt for det alt sammen.

JOHS. FOSMARK.

☆

Oberstløjtnant Carl Engholm (tidligere Neuengamme) tiltrådte den 15. august posten som stabschef for 3. division.

SOLHØGDA

Formanden for Buchenwaldklubben, overbetjent S. Julsgaard Larsen, skriver i Politibladet:

„ . . . så tvang de mig til mit livs værste job. Jeg skulle sammenstuve jødiske og andre kvinder på de lastvogne, der skulle føre dem til krematoriet . . . en af de sidste — en 17-årig jødisk pige — så på mig med en blanding af rædsel og bøn i sine sorte øjne — så kunne jeg ikke mere — jeg vendte mig om og knaldede hovedet mod muren — da jeg kom til mig selv var vognen — og pigen — væk.“

Således taler en dansk kvinde, der for sin patriotiske indsats oplevede koncentrationslejrens helvede. Er det forståeligt, at det ikke er til at komme over?

Mange danske politimænd oplevede at se et syn, som det ikke kræver sentimentalitet selv ved erindringen at deprimeres ved: Kvinder i den forhadte fangedragt — med opklittede skorter, bare ben, vinterdage — og på grøftearbejde. Kvinder, der så modigt, som netop kvinder kan optræde, havde sagt nej til undertrykkerne og nu betalte prisen på en sådan måde, at enhver, der iagttog

dem — og da ikke hørte til „Riget“s børn — blev slået med rædsel og på stedet kunne tudbrøle over sin hjælpeløshed over for dem. Er det forståeligt, at de kvinder, der overlevede dette inferno, den dag i dag slikker deres sår?

Sylvia Salvesen! Lad mig kort sige, at hun er en af Norges bedste kvinder, der selv har betalt prisen for sit „nej“ til den tyske okkupationsidé. Sylvia Salvesen har skænket en grund ved Oslofjorden til brug for opførelsen af „Solhøgda“, et rekreativshjem for norske og danske kvinder, der under krigens hårde år sad i tyske fængsler og koncentrationslejre og var udsatte for voldsom fysisk og psykisk påvirkning.

Der kræves penge til dette smukke formål, og som formand for „Buchenwaldklubbens landssammenlutning“ beder jeg enhver dansk politimand købe et mærkat, der er trykt med dette for øje, hos Buchenwaldklubbens tillidsmand. Mærkatene koster 1 krone pr. stk., og det er mit store håb, at dansk politi i denne indsamling må kunne afgive en virkelig effektiv pengehjælp og derved bidrage til planens hurtige gennemførelse.

☆

Netop det, modstandskampen drejede sig om

Magister Bjarne Nørretranders har i et foredrag ved Studenterkredsens sommermøde på Askov advaret mod forargelsen over „studehandlerne“ på Christiansborg. Han sagde iflg. „Kristeligt Dagblad“s referat bl. a.:

— Vi må gøre op med os selv, hvad det er, vi vil. Ønsker vi vort politiske system opretholdt med alle dets fejl og mangler, politikernes mangel på moral osv. — eller foretrækker vi den anden mulighed med de alt for rene linier, hvor man løber fra det politiske ansvar ved at overlade magten ubeskåret til nogle få, som så bruger denne magt til en udartet propaganda, en langt værre korruption end den, vi for øjeblikket forarges over?

Der er ganske vist ingen spænding, ingen heroisme ved dette parlamentariske spil om velfærdsstaten, demokratiet — intet af alt dette, vi oplevede under modstandskampen — men det pudsige er, at det, modstandskampen drejede sig om, netop var indførelsen af alt dette kedsommelige, parlamentarismen.